

Opbouwwerk Brussel

Nieuws uit RisoBrussel

Maart 1998, jaargang 14
Driemaandelijks Informatieblad
Verant. uitgever: Daniël Allié,
Antwerpsesteenweg 295,
1000 Brussel

62

Editoriaal

Tot de opvallende gebeurtenissen van 1997 mag in Brussel de opstoot van communautaire koorts gerekend worden. Onmiddellijk gevolg was het vertrek van Vic Anciaux uit de actieve politiek. RisoBrussel heeft hem jarenlang gewaardeerd om zijn sociale bewogenheid, zijn interesse voor vernieuwing, zijn luisterend oor, zijn open oog en kennis van zaken. Wij ervaren dit afscheid als een verlies en we houden er dan ook aan de heer Anciaux langs deze weg gemeend te bedanken voor zijn grote inzet en interesse voor het Brussels welzijnswerk in het algemeen, voor het opbouwwerk in het biezonder.

1997 werd evenzeer gekenmerkt door interculturele koorts, in Kuregem ditmaal. We hebben er alvast uit onthouden dat minder een uitzichtloze situatie in de wijken, dan wahlen die er het gevolg van zijn, een overheid er toe kunnen bewegen om met geld over de brug te komen. Vierhonderd miljoen. Er zijn dus ineens toch bijkomende middelen om aan wijkontwikkeling te doen. Nu maar hopen dat *ze nuttig* worden aangewend. Want tenzij ze vooral voor materiële ingrepen worden ingezet – voor de gemeente is dat meegenomen want het vermindert de druk op de gewone begroting – zien we in de geselecteerde wijken niet altijd een organisatienetwerk dat voldoende sterk is om op korte termijn zoveel geld te verwerken.

Er zal evenwel meer nodig zijn dan dergelijke ad hoc injecties. Alleen een volgehouden wijkontwikkeling, die aandacht heeft voor de sociale dimensie en die rekening houdt met wat bewoners uit de betreffende wijken er zelf over denken, zal in staat blijken de tijdbom te ontmijnen. We beseffen dat we met deze stelling al tien jaar in herhaling vallen. Maar herhalen is nodig, anders verslapt de waakzaamheid. Neem nu het prioritair actieprogramma voor een aantal achtergestelde wijken (initiatiefwijken) dat de Brusselse regering in het zog van de hoger vermelde vierhonderd miljoen recent gelanceerd heeft. Opvallendste punt daarin is het "beleid dat gericht is op de versoepeling en de vereenvoudiging van de stedebouwkundige procedures". Promotor is niet toevallig Hervé Hasquin, die dit thema graag bespeelt. Wij vinden het alvast een rare redenering en de wereld op zijn kop. Alsof de verloedering het gevolg is van starre (?) en tijdrovende (?) procedures, of er door in de hand zou gewerkt worden. Het voortdurend ondergraven van stedebouwkundige procedures is een kenmerk van de Brusselse ziekte. Het houdt een sfeer van onzekerheid in stand en precies dat is een ideale voedingsbodem voor al wie voor eigen profijt liever in schemerzones opereert. (ast)

Als in het voorjaar 1997 de Vlaamse regering haar prioriteitennota publiceert wordt stedelijk beleid het parool. Extra financiële middelen worden op tafel gelegd om ‘het herstel van de achtergestelde buurten te ondersteunen in Vlaanderen en Brussel’. Een Sociaal Impulsfonds (SIF) wordt opgericht en voor de uitvoering van het Brussels SIF-programma draagt de Vlaamse Gemeenschapscommissie VGC de verantwoordelijkheid. Brussel wordt ingedeeld in zones. Als prioritaire wijk voor Anderlecht kwam Kuregem uit de bus. Kansen voor een effectief SIF programma zijn er wanneer we er in slagen aansluiting te vinden bij wat reeds bestaat en wanneer buurtbewoners er kunnen van profiteren. De vraag blijft: hoe zoveel mogelijk partners die beheersmatig in Kuregem actief zijn betrekken, en hoe het programma laten afstemmen op de bewoners. Met DIP zagen we een kans tot slagen in ons opzet. Liever dan projecten op te zetten waarvan de inhoud bepaald wordt door de logica van instellingen die voor de wijk denken, vonden wij van uit het opbouwwerk de omgekeerde beweging interessanter: laat ons met de wijk denken over prioritaire leefbaarheidsproblemen en deze in projecten vertalen.

Werken met de Dip-methode

Taalsmet

Mensen die van de Nederlandse taal houden, ergeren zich aan de hoeveelheid onnodige vreemde woorden die professionelen graag hanteren. Van het goede voornemen om ons hieraan niet te bezondigen komt niets terecht. In de titel verschijnt het zelfstandig naamwoord DIP en af en toe gebruiken we hier het werkwoord Dappen.

De methode die in de ontwikkelingssamenwerking werd ontwikkeld met de bedoeling analyse, planning en uitvoering van projecten te verbeteren wordt in het vakjargon DIP-methode of voluit Doelgerichte Interventieplanning-methode genoemd. *What's in a name?* De methode is in Vlaanderen in volle ontwikkeling en werd reeds door verscheidene organisaties toegepast. De vooral positieve reacties deden ons besluiten om ook voor Kuregem de DIP-methode te hanteren.

De Dip-methode

De DIP-methode werd in Vlaanderen en Brussel bekend gemaakt door VIBOSO (Vlaams Instituut voor Bevordering en Ondersteuning van de Samen-

levingsOpbouw). Opbouwworkers in Vlaanderen en Brussel hadden nood aan extra informatie over het procesmatige aspect van de DIP.

De lancering van DIP gebeurde door South Research. South Research is een vzw die als doel heeft de kwaliteit te verbeteren van het ontwikkelingswerk in de Derde Wereld. Sinds 1992 stelt South Research haar praktijkbevindingen uit de Derde Wereld ten dienste van organisaties die zich richten naar migranten en samenlevingsopbouw in België. South Research ondersteunt initiatieven die de ontwikkeling van kansarme groepen tot doel hebben en zich baseren op de eigen cultuur van deze kansarmen. De bijdrage van South Research heeft betrekking op het verbeteren van planningscapaciteiten. South Research promoot DIP als werkinstrument voor de planning van activiteiten op het niveau van de betrokken doelgroep.

Kenmerkend voor DIP is dat men niet werkt voor de doelgroep. De doelgroep zelf wordt beschouwd als volwaardig partner in het planningsproces. De mensen die iets te maken hebben met het project worden vanaf het begin betrokken bij de planning. Hierdoor wordt voorkomen dat de doelgroep niet op de hoogte is van projecten die voor hen gepland zijn. Een ander belangrijk kenmerk is dat men vertrekt vanuit de informatie waarover de doelgroep beschikt. Wie kent de doelgroep beter dan de betrokkenen zelf? De mensen die deelnemen leveren de informatie en de kennis.

Van analyse over planning naar uitvoering

In een eerste fase maakt DIP een analyse van de beleefde probleemsituatie. Het lijkt allemaal ingewikkeld. En toch, een ander kenmerk van DIP is dat eenieder betrokken wordt. Daarom moet alles opnieuw eenvoudig worden. DIP werkt met kaartjes. Je schrijft je probleem op of je laat je helpen om je probleem op een simpel kaartje te schrijven. Dit kaartje hangen we op een bord. En dan zoeken we verder. Wat was oorzaak van wat..., wat is het gevolg van wat....? Er is ruimte voor discussie. Langzaam ontstaat een boomstructuur, een problemenboom. Een eerste fase van analyseren is nu achter de rug. Met deze aanpak kunnen alle betrokkenen (bv. bewoners en beleidsmakers) tot een gezamenlijke analyse komen. Eens de problemenboom, de gezamenlijke analyse klaar, volgt de volgende fase, de planning.

De problemenboom wordt nu in omgekeerde volgorde gelezen: wat is er nodig om tot oplossingen te komen. Eerst worden enkele verzamelingen gemaakt van groepen problemen. Met de groep wordt een discussie aangegaan omtrent oorzaak-gevolg. Welke problemen moeten eerst worden aangepakt. Welke resultaten wensen we te bereiken. Wat kunnen we bereiken en met welke middelen. (*)

Toepassing in Kuregem

Aanloop en voorbereiding

Waar rond willen we werken en met wie? Met Bob Peeters van South Research slagen we erin om onze prioriteit te bepalen. Wie zijn de betrokkenen? Al de bewoners van Kuregem of enkel bewoners van Veeartsenij, waar RisoBrussel actief is? We kiezen voor twee wijken in Kuregem: Veeartsenij en Dauwijk. We kiezen instanties en andere partners die we wensen uit te nodigen.

Een aantrekkelijke uitnodiging wordt ruim verspreid, niet enkel naar bewoners, maar ook naar gemeente, politie, OCMW, parochie, jongerenwerking, het PWA bureau, de slachthuizen, straathoekwerkers, KAV, Bouw atelier, Eva, Huurdersunie...

Eenieder wordt persoonlijk aangesproken om uitleg te verschaffen. De meeste bewoners hadden er moeite mee om vijf avonden te ‘vergaderen’. Bewoners worden vooral moe van vergaderingen die géén resultaat opleveren.

Ook de overheid, gemeentediensten en politie waren niet erg enthousiast. “Dit levert toch niets op” werd alom gehoord. Toch vonden we een consensus. We beperkten de sessies tot vier avonden en zouden een terugkomdag organiseren met een hartig etentje. We houden ons hart vast en zijn benieuwd naar wie uiteindelijk zal komen opdagen. Het opbouwwerk in Kuregem heeft nog geen vaste wortels. We twijfelen aan de opkomst en deze twijfel zet zich om in ijver om nog meer deelnemers, bewoners en instanties te winnen.

(*) Dit geheel wordt geordend in een logisch kader. Nu kan de uitvoering van het project starten. Wie meer wil weten over deze methode die ontwikkeld is om de planning, uitvoering en evaluatie van projecten op te volgen, kan een leesbaar – niet al te technisch – cahier van Viboso raadplegen. Het is een innemende gids met boeiende praktijkverhalen. WERKEN MET DE DIP-METHODE, *Viboso-Cahier*, oktober 1997.

De eerste schreden naar een analyse: de problemenboom

Eind september, nog voor de donkere wolken over Kuregem trokken, ging een groep van 18 bewoners, politiecommissarissen, gemeente-personeel, RisoBrussel opbouwwerkers, straathoekwerkers, een directrice van een school en een vertegenwoordiging van het slachthuis aan de slag. We kenden géén goede start. De schepen van openbare werken nam te lang het woord. Het noodlot van partijpolitiek is dat men nogal eens vervalt in dogmatiek. Langzaam kwam er een debat op gang. Het was de moeite waard de diverse problemen te horen. Maar af en toe werd het fanatiek. Oude problemen tussen bewoners en overheid – politie – straathoekwerker keerden terug. Een hevige discussie levert een levende weerspiegeling van buurtproblemen. Harde woorden botsen en enkele nemen de kritiek persoonlijk op en haken af. Doorzetters blijven en schuiven en verschuiven de probleemkaartjes. Uiteindelijk verschijnt de probleemboom voor Kuregem. Het is een beleefde analyse waarmee alle deelnemers zich kunnen akkoord verklaren. De boom wordt afgewerkt.

Het schema op volgende pagina ziet er op het eerste zicht vrij ingewikkeld uit. Deels is dit te wijten aan de complexiteit en de verwevenheid van de problemen in Kuregem. De „boom“ moet van onder maar boven gelezen worden. Vele zichtbare problemen „wortelen“ in diepergelegen oorzaken (sociale, economische strategiën, desinteresse van overheden, onaangepast onderwijs, ...). Sommige problemen hangen aan mekaar vast en vormen gehelen. Dit wordt grafisch voorgesteld door de problemen te groeperen binnen grijze velden van verschillende intensiteit (bijvoorbeeld het veld *inschakeling jongeren* groepeert de aspecten: scholen niet aangepast; men haakt af in scholen; veel goedbedoelde initiatieven maar ze werken naast elkaar; veel werkgevers vragen te veel van beginnende jongeren; jongeren hebben geen toekomstperspectief.)

Van probleem naar oplossing

De groep weerhoudt drie thema's waar rond kan worden samengewerkt:

- de buurt is niet aantrekkelijk;
  - de buurt heeft een slecht imago;
  - er is géén communicatie tussen de bewoners.
- Het moment is aangebroken om te kijken welke problemen we in Kuregem kunnen aampakken.

Wat krijgt prioriteit? De groep slaagt er in om met behulp van een beslissingsmatrix (zie p. 9) prioriteiten op te stellen. Een belangrijke stap vooruit. De groep heeft er vertrouwen in en is overtuigd dat problemen kunnen worden ingelost. Door te dippen heeft de groep het ritme van de leden leren kennen, wantrouwen en vertrouwen doorgemaakt. De verwachtingen zijn hooggespannen.

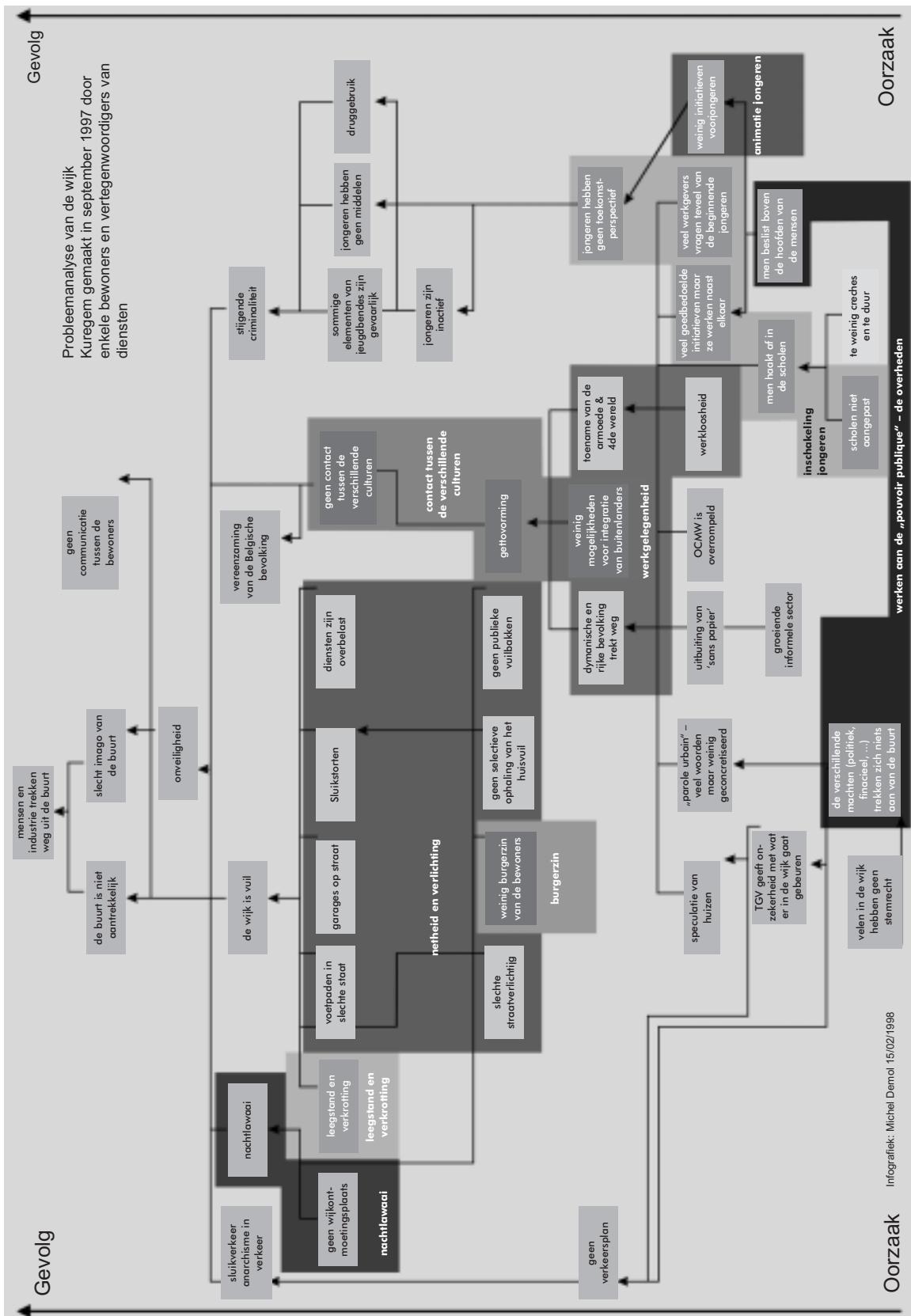
Aan de slag met concrete voorstellen

Er ontspint zich opnieuw een hevige discussie om uit de veelheid van problemen een selectie te maken. Het is echt niet eenvoudig en .. enkele deelnemers haken af en komen niet meer opdagen. Geen getreur, er komen nieuwe deelnemers. Met als gevolg dat de problemenboom en beslissingsmatrix eindeloos worden herhaald. Zucht, zucht, velen storen zich aan de langdradigheid van het tweede deel. Chapeau voor de overblijvers. Het duurt lang en dat is te merken aan de groep. Er komen zinnige voorstellen, deze leveren commentaar en grappen op. Maar het wordt concreet en de interessante voorstellen vallen uit de bus.

Sif-programmatie

Niet alle verwachtingen kunnen ingelost worden, maar er is veel werk verzet en we hebben nu voldoende stof om een SIF project in te dienen. Aan ons was de uitdaging om de voorstellen die bewoners formuleerden, te concretiseren en te verfijnen. Een moeilijke opdracht gezien de diversiteit van deze voorstellen en gezien de complexiteit van de uiteindelijke doelstelling: de leefbaarheid van een buurt verbeteren en de communicatie tussen de verschillende culturen in de wijk bevorderen. Uiteindelijk werden twee projecten uitgewerkt, waarin verschillende voorstellen van bewoners werden opgenomen. Een eerste project betreft de leefbaarheid, netheid en verfraaiing van de buurt. De DIP leerde ons dat een vuile woonomgeving door bewoners als zeer storend wordt ervaren, het gevoel van onveiligheid verhoogt, en de beeldvorming van zowel bewoners, toevallige voorbijgangers en bezoekers van de buurt sterk beïnvloedt. Sluikstorten, opvallend en veelvuldig aanwezig in de wijk, zijn één van de meest in het oog springende factoren die bepalend zijn voor de kwaliteit van de woonomgeving. Leegstand, verkrotting en gebrek aan groen werken de grijshedsgraad van de wijk nog meer in de hand.

Probleemboom van Kuregem 09/1997

Beslissingsmatrix om de interventieprioriteiten te bepalen			
	belangrijk, veel effect op de leefbaarheid	makkelijk, ook bewoners kunnen er aan deelnemen	prioriteit
burgerszin van bewoners en KMO's, dat ze respect hebben voor elkaar en de buurt en fier zijn op de buurt	8, 9, 3	7, 6, 3	2
nachtlawaai	3, 1, 1	3, X, 4	
leegstand en verkrotting	5, 10, 5	8, 2, 1	
netheid en verlichting van de buurt	4, 3, 6	10, X, 10	
communicatie tussen de gemeente en de buurt	6, 4, 7	4, X, 7	
communicatie tussen de verschillende groepen van bewoners / culturen	9, 7, 2	10, 8, 8	1
inschakelen van jongeren in de maatschappij	7, 6, 8	7, X, 5	3
animatie van de jongeren	7, 5, 4	9, X, 9	3
werken aan 'pouvoir publique' overheid	6, 2, 9	9, 5, 6	
werkgelegenheid	10, 8, 10	1, X, 2	belangrijkste maar we staan machteloos

Besprekking

De twee eerste cijfers in iedere kolom zijn gegeven door de groep van wijkbewoners, het derde cijfer is gegeven door de groep van mensen die diensten vertegenwoordigen. Een hoog cijfer betekent dat men denkt dat men, als men resultaten kan boeken in die strategie, men veel bijdraagt tot de leefbaarheid van de buurt of, in de tweede kolom dat het makkelijk realiseerbaar is door bewoners samen met RisoBrussel.

Het is duidelijk dat de werkgelegenheid door de buurtbewoners gezien wordt als het meest belangrijke probleem, maar dat de bewoners noch RisoBrussel samen iets kunnen doen aan dat probleem. Andere instanties zijn

verantwoordelijk voor de oplossing van dat probleem. Voor sommige strategieën hebben de vertegenwoordigers van de dienstenorganisaties een duidelijke andere inschatting dan de bewoners zelf. Bewoners vinden het werken aan burgerzin belangrijk. De mensen uit de dienstensector denken eerder dat zolang er geen concrete verbeteringen zijn men niet veel moet vragen van bewoners, ook niet om de communicatie tussen de bewoners te verbeteren.

Bewoners geloven minder in het belang van het beïnvloeden van het beleid dan de vertegenwoordigers van de dienstensector.

Bron: South-Research

De bedoeling van het project rond deze twee thema's is tweeledig: enerzijds willen we met de bewoners van de wijk de nodige signalen geven naar de overheid om structurele oplossingen te bekomen, anderzijds zullen we via punctuele en zichtbare ingrepen de directe woonomgeving trachten te verbeteren. Onder kleine ingrepen verstaan we ondermeer het aanplanten van slingerplanten op verkrotte en leegstaande huizen, het schilderen van gevels, het hangen van gordijnen en

andere ludieke of minder ludieke ingrepen die een positieve impact hebben op de buurt. Tevens zal onderzocht worden of de mogelijkheid bestaat een groene buurtdienst uit te bouwen in de vorm van een tewerkstellingsproject. Indien dit een haalbare kaart blijkt, zou dit uitgewerkt worden door de SIF-partners Djophuis en Eva. Een tweede voorstel is de ontwikkeling van een communicatieknooppunt. Alweer uit de DIP bleek dat er weinig of geen communicatie bestaat tussen

Resultaten van de brainstorm rond voorstellen, om te werken aan de burgerzin van de bewoners en de bedrijven in de buurt

- sensibiliseringscampagnes opzetten rond netheid, natuur in de wijk,...
- wedstrijden organiseren tussen de verschillende straten rond netheid, verfraaiing, bloembakken,...
- jongeren op één of andere manier betrekken bij het proper houden van de wijk.
- projecten rond concrete problemen uitwerken en daar veel nadruk leggen op burgerzin en verantwoordelijkheid bij bewoners.
- sensibiliseren niet met papiertjes of geschreven teksten maar bv. een lokale radio oprichten en via .die radio sensibiliseren.

Communicatie tussen de verschillende culturen

- via de lokale radio uitwisseling bevorderen
- buurtfeest organiseren
- één maal per jaar bv. brocanterie organiseren

- beter overleg stimuleren tussen mensen uit verschillende culturen die zich binnen hun groep engageren
- een ontmoetingsruimte creëren ofwel eigen huis ofwel in de veeartsenijschool
- bibliotheek opstarten
- een theatergroep / jongerentheater of een filmproject uitwerken rond de wijk (kan in het kader van Brussel 2000)
- de verschillende culturele groepen bijeenbrengen

Werken met jongeren

- theatergroep opstarten met jongeren
- vorming opstarten voor jongeren die dan na de vorming de wijk kunnen opknappen
- bij de vormingen georganiseerd door het Djophuis krijgen de jongeren van de wijk voorrang

Bron: South-Research

de verschillende bevolkingsgroepen en dat bewoners dit als een ernstig gemis ervaren. Bovendien bleek dat informatie die voor bewoners bestemd is eerder zelden tot de basis doordringt. Om hieraan tegemoet te komen, werd voorgesteld een audiovisuele buurtkrant te ontwikkelen. Deze 'krant' zal gemaakt worden door en voor buurtbewoners en kan zowel informatieve als culturele programma's bevatten. Het maken van de krant wordt beschouwd als een proces. Bedoeling is om jongeren in de wijk te betrekken bij de realisatie. Naarmate hun vertrouwdheid met audiovisuele technieken stijgt, zal ook hun verantwoordelijkheden binnen de realisatie ervan verhogen. Uiteindelijk willen we komen tot een produkt dat ook door jongeren zelf samengesteld en gefilmd wordt. Onderwerpen voor het programma kunnen door buurtbewoners aangebracht worden. Ter ondersteuning van dit project zouden enkele socio-artistieke ingrepen in de straten van Kuregem plaatsvinden die het project op ruimer vlak kenbaar maken.

Wat blijft

We hadden om af te sluiten nog een etentje voorzien. We konden enkele deelnemers opnieuw rond de tafel krijgen. Als voorgerecht was er de keuze tussen côte d'agneau of escalope Milanaise met pasta. Als hoofdschotel serveerden we de concrete projectvoorstellingen. Deelnemers waren laaiend enthousiast over deze voorstellen. Ze zijn ook zeer concreet. DIP was een verrijking en een positieve ervaring voor de deelnemers.

Maar het opbouwwerk heeft in Kuregem nog geen vaste voet aan grond. Er is nog geen vaste en verzelfstandigde bewonersgroep. Het duurt een zekere tijd alvorens we weten of de geplande voorstellen werkelijk kunnen worden uitgevoerd. De oplossing van ons huisvestingsprobleem zit wel in een stroomversnelling. De aankoop van een wijkinfrastructuur is nakend. De prangende vraag blijft: hoe bewoners en andere deelnemers ook na DIP blijven motiveren. Dezelfde vraag kan ook gesteld worden aan het beleid. De gemeente Anderlecht nam vrijblijvend deel aan de bijeenkomsten. Na DIP was het zeker niet stil in Kuregem. Gedesillusioneerd protest was hoorbaar op alle fronten. Het wordt tijd voor de plaatselijke beleidsmakers om in te spelen op het ongenoegen waaraan het protest ten grondslag ligt. Maar hoe? Met wat aandacht voor de hierboven getekende problemenboom is Anderlecht al en stuk verder; Een hoopgevende conclusie bij een boeiende methode. Zeker weten, DIP is in Kuregem maar een begin.

Bronnen

- Verslag van de DIP bijeenkomst gemaakt door Bob Peeters in Kuregem sept '97 .
- Werken met de DIP-methode *Viboso Cahier* oktober 1997
- Liesbeth Smeyers, De DIP-methode: recept voor een participatieve projectsaus, *Viboso cahier* mei '95.

Manu Aerden & Katrien Van Ryssen

Het project “Meldingspunt” in de Brabantwijk: stand van zaken en vooruitzichten

Het project “Meldingspunt” in de Brabantwijk (Schaarbeek) heeft een belangrijke evolutie doorgemaakt. Van het beperkte oorspronkelijke idee om een ombudsdiest uit te bouwen waar bewoners en gebruikers van de wijk signalen over criminale overlast en onveiligheid kunnen registreren, werd gaandeweg afgestapt. Vrij snel bleek dat men zich vooral aan andere dan criminale overlast ergerde, namelijk milieuproblemen en gebrekkige infrastructuur. Met andere woorden voor de aanpak van criminale overlast en onveiligheid moeten naast de klassieke criminale indicatoren bovendien de verval- of verloederingsindicatoren worden aangepakt. Uit studie (het leefbaarheidsrapport, de opgevangen signalen, de enquêtes, de buurtcomités,...) is gebleken dat bepaalde problemen fungeren als uitlokende criminogene factoren in de wijk, bijvoorbeeld zwerfvuil, verkrotting, verkeersoverlast, slechte infrastructuur (gebrekkige voetpaden, slechte straten, te weinig verlichting), beschadiging van openbare nutsvoorzieningen en straatmeubilair, overlast van rondhangende jongeren, enz. Op die manier komt het project “Meldingspunt” uiteraard zeer nauw aanleunen bij de sociale wijkontwikkeling.

Het Meldingspunt is in de loop van zijn bestaan zijn eng kader van ‘criminaliteitsbeheersing’ ontgroeid in de richting van de ‘leefbaarheid’.

Bovendien staat het Meldingspunt niet alleen in de Brabantwijk. Het project is ondergebracht in de vzw Wijkpartenariaat. Aan de hand van de basisschakelmethodek ontfermt deze zich over de wijk: permanentie in de wijk (geïntegreerde en globale aanpak van de kansarme bevolking), doelgroepbenadering (vrouwengroepen, kinderanimaties en jongerenwerking), sociale wijkontwikkeling (buurtcomités, hoorzittingen).¹ Het Meldingspunt tracht via de buurtregistratie, deelname aan de vergaderingen van het buurtcomité, het veiligheidsoverleg met de scholen en een aanwezigheid in de wijk via de jongerenpermanentie en de jongerenwerking, ervernissen en klachten op te vangen met betrekking tot de leefbaarheid van de wijk.

Naast deze essentiële taken zijn er de bijkomende ondersteunende opdrachten: werken rond de beeldvorming en de uitstraling (wijkwandelingen, diareeks, lessenspakket,...), de jongerenwerking (permanenties, activiteiten, zaalvoetbal, jongerencomité, overleg met andere werkingen, ...), de polyvalente zaal (gebruik, onderhoud, betrekken van de doelgroep in het beheer, afspraken met de andere partners), spijbelpreventie (schoolloopbaanbegeleiding van enkele jongeren), drugspreventie (i.s.m. Midrash), contacten met de gemeente (preventieteam), straathoekwerk.

Het meldingspunt in 1997

Het Meldingspunt is in de loop van 1997 gekomen tot een eerste synthese, namelijk dat van de signalisatiefase. In de afgelopen vier jaar heeft zij zich zowel van de wijk als van haar problemen een duidelijk beeld kunnen vormen.

In eerste instantie was er de grootschalige enquêteronde bij de gebruikers van de wijk. Dit resulteerde in een leefbaarheidsrapport.² Op basis van de resultaten van de enquête werd nadien gezocht naar mogelijke partners, dit met het oog op overleg en samenwerking. Daarnaast werd er verder gewerkt aan het opvangen van bijkomende signalen vanuit de wijk aan de hand van de buurtregistratie: buurtregistratieformulieren, buurtcomités, veiligheidsoverleg, sleutelfiguren, basisschakel, eigen observaties, doelgroep,...

In het veiligheidsoverleg vonden we de verschilende onderwijsinstellingen in de wijk als volwaardige partners.

Aan de hand van deze veelheid aan signalen werden enkele belangrijke problemen door het Meldingspunt aangepakt: de overlast van rondhangende jongeren, het onveiligheidsgevoel bij studenten en andere gebruikers van de wijk, beeldvorming rond de wijk. In eerste instantie werd aan deze drie signalen gewerkt.

De jongerenwerking

Naar de jongeren van de wijk toe, hebben we meteen geopteerd voor het opstarten van een jongerenwerking. We mogen stellen dat dit pedagogisch project tot nogtoe een succesvol verloop kent: de doelstelling was om een aantal jongeren van de wijk aan te trekken in een werking en hen langzaam te responsabiliseren.

In de loop van haar tweearig bestaan is de jongerenwerking geëvolueerd van een vrijblijvend animatieaanbod tot een volwaardige werking waarin een aantal jongeren een vrij grote verantwoordelijkheid opnemen. Zij hebben zich georganiseerd in een jongerencomité. Tijdens de woensdagnamiddag-permanenties worden samen activiteiten voorbereid en gepland en is er tijd voor overleg. Sinds kort organiseren zij ook zelf een aantal kleinschalige activiteiten (pingpong-tornooi, voetbalwedstrijden, instuifnamiddagen, videoavond, ...). Zij hebben nood aan een duidelijke feedback en ondersteuning.

Maar toch, hoe een nood een deugd kan worden.³

Tijdens de zomervakantie stonden de jongeren zelf in voor het gebruik en het onderhoud van de polyvalente zaal en de ontmoetingsruimte. Het jongerencomité heeft ons ondertussen gemeld dat het bereik van de jongerenwerking steeds groter wordt. Wij merken dat ook aan de deelname aan de vakantieactiviteiten.

Deze jongerengroep zou in de nabije toekomst moeten fungeren als positieve peergroup naar de andere jongeren van de wijk toe. In samenwerking met de straathoekwerkers⁴ die zich veeleer richten tot de echte "losers" en/of afhakers, zou de jongerenwerking een positieve impuls kunnen geven naar deze jongeren en hen terug zin geven in een normale jeugdloopbaan.

Dit "succes" heeft uiteraard een aantal gevolgen voor de werkers. Gaandeweg is het vertrouwen in de werking en haar begeleiders gestegen. Hierdoor kloppen ook steeds meer jongeren aan voor een individuele begeleiding. Daarnaast is er de uitstraling van het Wijkpartenariaat in de wijk die maakt dat enkele ouders (vooral moeders via de permanentie) vragen naar ondersteuning van hun kinderen. Momenteel zijn de meeste vragen eerder gericht op het schoolse (cf. spijbelpreventie). Deze vragen worden aangepakt via de jongerenpermanentie, huisbezoeken, daadwerkelijke begeleidingen en opvolging van de jongeren in kwestie, ontmoetingen en gesprekken op straat, ...

De buurtregistratie en het veiligheidsoverleg

Wat de buurtregistratie en het veiligheidsoverleg betreft, willen we verwijzen naar het evaluatierapport van vorig jaar. De toen getrokken kijftlijnen werden dit jaar verder gezet.⁵

Binnen het kader van de hoorzittingen bij de bewoners rond het gemeentelijk ontwikkelingsplan met betrekking tot de Brabantwijk, hebben we via een permanente deelname de nodige signalen opgevangen. Deze hoorzittingen gebeurden zowel bij de bewoners via de buurtcomités, als bij de jongeren via de jongerenwerking, als bij de kinderen via de basisscholen in de wijk, als bij de vrouwen via de vrouwenwerking. Naast de voorstellen van de bewoners omtrent hun wijk, vormden deze hoorzittingen een goudmijn aan signalen.

Naar de jongeren toe betekende dit nadenken rond hun wijk een ware mijlpaal in de jongerenwerking. Dit was opnieuw een stapje verder in het pedagogisch proces. Achteraf bleek dat zij bereid zijn actief deel te nemen aan een verfraaiing van hun buurt.

Het veiligheidsoverleg is steeds meer geëvolueerd tot een leefbaarheidsoverleg. De onderwijsinstellingen gelegen in de wijk zijn er zich stilaan bewust van geworden dat de onveiligheid in de buurt of althans de onveiligheidsgevoelens, voor een belangrijk deel mee beïnvloed worden door leefbaarheidsfactoren (zwerfvuil, gebrekkige infrastructuur, ...). Enerzijds werd ervoor gekozen om de contacten tussen de studenten en de wijkjongeren te verbeteren via sport en spel. Op die manier willen we de wederzijdse vooroordelen wegwerken alsook de onveiligheidsgevoelens bij de studenten gedeeltelijk opheffen. Naast de eerder ludieke acties, hebben we dit jaar ontmoetingen georganiseerd door de studenten in hun instelling zelf. Zo maken de jongeren kennis met de studenten en een wereld die ondanks de ligging in de wijk ver van hen af staat.

Anderzijds hebben we contacten gelegd met de verschillende studentenverenigingen met het oog op een nauwere samenwerking vanaf het academiejaar 1997-'98. De bedoeling is de studenten samen met de jongeren te betrekken bij de wijk. Heel wat studenten zaten reeds een tijdje te wachten om jongeren te ontmoeten maar vonden niet de link naar hen toe. Wij kunnen daar uiteraard de nodige bruggen slaan. Aan de hand van een nieuwe enquêteonde bij de studenten hebben we bovendien vernomen dat steeds meer studenten zich werkelijk willen inzetten om samen met de bewoners de wijk aan te pakken qua leefbaarheid. Ook hier kunnen wij de nodige impulsen geven. Concrete afspraken zijn er nog niet gemaakt maar het kader om de zaak op te starten is klaar. Via de resultaten uit deze enquête willen we de directies van de scholen en hun personeel aanzetten om daadwerkelijk rekening te houden met de ideeën en de wensen van hun studenten en hen te "dwingen" hun struisvogelpolitiek ten aanzien van de wijk en zijn problemen op te geven. Langzaam maar zeker komt hierin beweging. De potentialiteit is enorm met instellingen zoals Sint-Lukas en de Sociale Hogescholen.

Andere pistes

Binnen het kader van het spijbelpreventieproject hebben we een eigen rudimentair noodplan uitgewerkt waarmee we kunnen terugvallen op enkele belangrijke partners (SAJ, Droits de jeunes, CBJ, PMS, Departement onderwijs van zowel de Vlaamse als de Franse gemeenschap). Deze contacten zijn troeven bij de behandeling en begeleiding van enkele individuele gevallen. Steeds meer jongeren komen uit eigen wil en/of via hun ouders met concrete vragen en probleemsituaties met betrekking tot 'onderwijs'. Concreet betekent dit dat een aantal jongeren begeleid worden in hun schoolloopbaan en dat we in enkele 'kritieke' situaties optreden naar de school, de ouders, het PMS, ... toe. Naast de schoolloopbaan wordt er samen met de jongeren eventjes gegluurd over de muur van hun levensvooruitzichten, uiteraard zonder de zaken te forceren. Zo kan er in sommige gevallen gewerkt worden aan een toekomstplan. Dit loopt niet steeds van een leien dakje en vereist van de werker heel veel tijd en geduld.

Ondanks het vele voorbereidingswerk⁶ zijn we dit jaar opnieuw uit de boot gevallen wat het straathoekwerk betreft. Zoals vorig jaar blijkt er vanuit de veiligheidsgelden geen geld te zijn voor een straathoekwerker in de Brabantwijk. Dit betekent weliswaar niet dat we afwezig zijn in de straat, integendeel. Door de naambekendheid en de uitstraling van het Wijkpartenariaat worden we meermalen aangeklampt in de straat met vragen en problemen. Niettemin zou een professionele ondersteuning van een echte straathoekwerker hier zeer welkom zijn mede met het oog op de link met de jongerenwerking.

De polyvalente zaal "Asbl 58" draait op volle toeren. De gebruiksfrequentie van de zaal stijgt gaandeweg. Dit is mede te danken aan enerzijds de betere afwerking van de zaal en anderzijds de aanwezigheid van klein sportmateriaal. De drie partners (asbl Cedas, asbl travailleurs de rue de Schaerbeek en de vzw Wijkpartenariaat) vergaderen regelmatig rond het gebruik en het onderhoud van de zaal. Deze organisatorische ontmoetingen zullen in de toekomst zeker uitmonden in uitwisselingen en samenwerkingsverbanden met de jongeren.

Beeldvorming en uitstraling worden nog steeds opgevangen via de gekende middelen:

wijkwandelingen, inleefspel kansarmoede, diavoorstelling, lessenpakket rond kansarmoede, migranten en grootstedelijke problematieken. Uit de stijgende vraag blijkt de grote nood aan informatie en interesse voor de grootstad Brussel; niet alleen bij mensen van buiten Brussel (studenten van sociale hogescholen, criminologen, enz.) maar vooral bij studenten die schoollopen en/of in de wijk wonen. Dit heeft dit jaar geresulteerd in een kortfilm (documentaire) rond de wijk vanuit Sint Lukas-Hogeschool met de daaraan gekoppelde voorafgaande wijkwandelingen, informaties en ontmoetingen met de bevolking, in casu de jongeren.

Tenslotte zijn er de contacten met gemeentelijke autoriteiten en diensten. Via de schepen van sport heeft onze zaalvoetbalploeg een kleine gemeentelijke subsidie verkregen en de toelating tot het wekelijks gebruik van de gemeentelijke polyvalente zaal "Crossing" voor de trainingen. Langs de schepen van Stedenbouw en zijn dienst hebben we gebrainstormd rond een concrete aanpak van een hoek in de wijk via een projectvoorstel "Kunst in de wijk". Dit jaar heeft een stagiair deze verkenning verder gezet en gebruiksklaar gemaakt. Bovendien zijn er

contacten met Stedenbouw rond leegstaande panden in de wijk en vragen rond panden en infrastructuur vanuit de buurtcomités. Met deze vragen, vooral wanneer ze eerder met verkeer te maken hebben, kunnen we tevens terecht bij de preventieofficier van de gemeentelijke politie. Naast de politie zijn er desgevallend contacten met de gemeentelijke slachtofferdienst.

De contacten met deze laatsten gebeuren deels via de tweewekelijkse vergaderingen van de preventiecel. Tijdens deze meetings binnen de dienst van de schepen van Jeugd en Integratie zijn er ontmoetingen en afspraken met de straathoekwerkers, de preventieambtenaren, Midrash, ... Desbetreffend schepen is daadwerkelijk betrokken bij de Asbl 58.

Het Meldingspunt naar 1998 toe

Voortgaand op wat hierboven werd beschreven, kunnen we stellen dat het project "Meldingspunt - Leefbaarheid in de Brabantwijk" het voorbije jaar een stevige, dynamische evolutie heeft gekend. Hierdoor zijn tevens een aantal verwachtingen gegroeid die in de loop van het volgend werkjaar concreet dienen te worden opgepakt.

Via de signalen en de verwachtingen opgevangen vanuit de buurtcomités, de hoorzittingen bij de jongeren, kinderen en vrouwen, de permanenties, de nieuwe enquêtegegevens van de onderwijsinstellingen, het veiligheidsoverleg, ... zijn we, zoals reeds vermeld, in een soort van synthesefase gekomen. We beschikken vandaag over een duidelijk beeld van de ergernissen, verwachtingen en wensen die de verschillende gebruikersgroepen rond de wijk hebben. Bovendien weten we dat zij allen actief willen meewerken aan een verbetering van de leefbaarheid van de buurt.

Vandaar menen we dat het project "Meldingspunt", naast het verder opvolgen van bijkomende signalen, effectief ook een aantal initiatieven moet ondernemen met betrekking tot een concrete, zichtbare aanpak van de wijk. Zodanig dat de mensen, naast het ogenschijnlijk oneindig gepalaver, eindelijk iets concreet zien gebeuren met hun ondertussen enkele jaren durende medewerking en vooral geduld.

Hiermee rekening houdend, zullen we in 1998 concreet werk maken van een belangrijk probleem waarmee de Brabantwijk geconfronteerd wordt, met name de milieuproblematiek. De buurt wordt

inderdaad geteisterd door ernstige milieuproblemen: zwerfvuil, sluijkstorten, geurhinder, hondenpoep, verkrotting, ... We weten dat dit een belangrijke bron van ergernis vormt zowel bij bewoners als bij gebruikers - pendelaars en studenten- van de wijk. Hierbij wordt vaak verwezen naar de drie braakliggende, verloederde hoeken van de Dupontstraat, een cruciale straat in de wijk. Reeds geruime tijd wensen bewoners dat deze hoeken aangepakt en opnieuw degelijk ingericht worden. Vandaar werd in dit verband een dossier ingediend bij de Koning Boudewijnstichting, dit in het kader van de actie 'Buiten Gewone Buurt' ⁷. Er werden partners gezocht die aan ons project willen meewerken ⁸. Begin januari 1998 werd ons projectvoorstel door de Koning Boudewijnstichting goedgekeurd: we verkregen een aanmoedigingspremie van 100.000 Bef. om het project in de loop van 1998 meer gestalte te geven.

Naast dit leefbaarheidsproject zal in 1998 ook de jongerenwerking verder begeleid worden, vooral met het oog op de recruting en opvang van de nieuwe generatie jongvolwassenen. De bestaande harde kern, die ondertussen de nodige verantwoordelijkheden heeft opgenomen, moet verder worden ondersteund in haar opzet en bovendien

actief worden betrokken bij de aanpak van de leefbaarheid van de wijk. Daarnaast zijn er de individuele begeleidingen van een aantal jongeren in moeilijkheden. Ook deze piste moet verder worden opgenomen door de werker. Wat deze begeleidingen betreft zal gaandeweg de nood blijken aan een uitbreiding en verfijning van zowel het noodscenario als van partners waarop kan worden teruggevallen in een aantal omstandigheden.

Het veiligheidsoverleg met de onderwijsinstellingen dient verder te functioneren, weliswaar met het bijkomend gegeven van een concrete aanpak van de wijk. De uitwisseling en samenwerking tussen studenten en jongeren moeten verder worden gepromoot. Met andere woorden deze werksposte kan worden gesplitst in twee richtingen. Enerzijds het overleg met de instelling zelf (directie, administratief en docerend personeel, ...) en dit vooral met betrekking tot haar positie in de wijk alsook haar eventuele bijdrage tot de leefbaarheid ervan. Anderzijds de contacten met de studenten via sociale raden en studentenverenigingen. Deze contacten zouden vooral gericht zijn op het beter leren kennen van de wijk en zijn bewoners en het pogem op te heffen van enkele vooroordelen. Dit aan de hand van ontmoetingen en activiteiten: wijkvoorstellingen aan de hand van de diareeks en/of het lessenpakket rond kansarmoede, wijkwandelingen, sportmanifestaties (o.m. in de polyvalente zaal), wijkspelen, uitstappen, kleine reisjes, ... De kotstudenten verdienen hierbij een extra aandacht. Uiteraard kan ook hier de betrokkenheid tot de wijk worden bewerkstelligd en een bijdrage tot deelname of ondersteuning van een concrete aanpak ervan.

Thierry Goossens & Steven Degraeve

Bibliografie

An De Rick, *Kansarmoeideonderzoek Schaarbeek; Rapport*, RisoBrussel, augustus 1993, 91 pg.

De Transitwijk in Schaarbeek, in: *Opbouwwerk Brussel*, nr. 51-52, Brussel, RisoBrussel, juni 1995, jaargang 11.

Opbouwwerk en criminaliteitsbeheersing, in: *Opbouwwerk Brussel*, nr. 55-56, Brussel, RisoBrussel, maart-april 1995, pg. 16-26.

Straathoekwerk in de Brabantwijk, vzw Wijk-partenariaat - Schaarbeek & RisoBrussel, Project Meldingspunt, 1996, 22 pg.

Johan Rosiers, *Observatiestudie ter voorbereiding van een straathoekproject*, vzw Wijkpartenariaat, juli 1996, 27 pg.

Thierry Goossens, Wijkpartenariaat in Schaarbeek, in: *Terzake* (15), Brussel, nr. 3, maart 1997, pg. 18-20.

Voetnoten

1. Thierry Goossens, Wijkpartenariaat in Schaarbeek, *Terzake*, (15) 1997, nr. 3, pg 18-20.
2. Project Meldingspunt Schaarbeek, *Onderzoek naar de leefbaarheid in de Transitwijk Schaarbeek; een onderzoek bij de gebruikers van de wijk naar knelpunten, ergernissen en condities die de leefbaarheid van de buurt aantasten en kleine criminaliteit in de hand werken*, RisoBrussel, oktober 1994, 90 pg.
3. In mei jongstleden kregen we het pijnlijke bericht vanuit de gemeente dat we geen recht hadden op twee jobstudenten voor de vakantiemaanden. Dit betekende een duidelijke knoop in de ondersteuning van de jongeren- en kinderactiviteiten. De jongeren hebben onmiddellijk hun steun verleend wat betreft de ondersteuning van de jongerenactiviteiten tijdens de zomervakantie. We blijven als vzw geschrokken van de werkwijze van de gemeente en voelen ons ten zeerste tekort gedaan. Hopelijk komt daarin verandering in 1998.
4. Nog steeds blijven wij vragende partij voor een straathoekwerker vanuit de gemeente.
5. *Voorstel ter verlenging van het project 'Meldingspunt' in de Brabantwijk voor 1997*, Schaarbeek, 20/12/96, 5pg.
6. cf.: - *Straathoekwerk in de Brabantwijk*, vzw Wijkpartenariaat - Schaarbeek & RisoBrussel, Project Meldingspunt, 1996, 22 pg.
- Johan Rosiers, *Observatiestudie ter voorbereiding van een straathoekwerkproject*, vzw Wijkpartenariaat, juli 1996, 27 pg.
7. Via dit initiatief wil de Koning Boudewijnstichting financiële ondersteuning bieden aan concrete projecten die bijdragen tot een verbetering van de leefbaarheid van een bepaalde buurt.
8. Met het oog op een betere verstandhouding tussen de jongeren uit de buurt en studenten, werd hierbij vooral gemikt op de medewerking van de scholen in de buurt. Volgende scholen beloofden intussen hun medewerking: de Katholieke Vlaamse Sociale Hogeschool, de Sint-Lukaskunsthumaniora, de studenten architectuur van de Sint-Lukashogeschool en APAJ. Verder wil ook de gemeente Schaarbeek, het architectenbureau Cooparch alsook het buurcomité uit de Dupontstraat en de jongeren- en vrouwenwerking van het Wijkpartenariaat aan het project meewerken.

Wildgroei? Hoezo wildgroei?

Plannen in de Noordwijk

De basisdossiers van de gemeentelijke ontwikkelingsplannen (Gemop(pen)) gaan stilaan in openbaar onderzoek. Voor de opmaak van deze plannen heeft iedere gemeente haar eigen weg uitgestippeld. De bedoeling is dat de verschillende besturen een beleidsplan opmaken voor de toekomst. Elke gemeente heeft hierbij haar eigen stokpaardjes en prioriteiten. Daarenboven moeten de diverse plannen kaderen binnen het Gewestelijk Ontwikkelingsplan dat ook nog een aantal zones van gewestelijk belang heeft aangeduid. Hoe zit het dan voor de Noordwijk, gelegen op het kruispunt van drie gemeentes, met twee Perimeters van Gewestelijk Belang?

Een gemeentelijk ontwikkelingsplan legt prioriteiten vast voor de sociale, economische, culturele, toeristische ontwikkeling van de gemeente, rekening houdend met de behoeften van elke wijk. De voorstudies en plannen worden gemaakt door studiebureaus. Er is in drie gemeentelijke ontwikkelingsplannen (Brussel, Schaarbeek en Sint-Joost) sprake van de Noordwijk, maar de plannen werden wel ontworpen door hetzelfde studiebureau (COOPARCH). In principe zouden ze dus niet tegenstrijdig mogen zijn, maar er blijven drie verschillende opdrachtgevers. COOPARCH stelde ook een intercommunaal stuurschema op, waarin

voorstellen worden gelanceerd voor de invulling van de Perimeters van Gewestelijk Belang, die de gemeentegrenzen overschrijden. Dit stuurschema maakt integraal deel uit van het GEMOP Brussel, terwijl er in het Schaarbeekse basisdossier slechts terloops naar verwezen wordt. Los daarvan is er een gewestelijk initiatief in opdracht van minister Hasquin. Dit werd uitgewerkt door Van Dessel, tevens de ontwerper van het Bijzonder Bestemmingsplan (BBP)-Gaucheret (de Schaarbeekse Noordwijk). Er is dus een vierde plan die de andere drie gedeeltelijk overlapt en dat rechtstreeks in concurrentie staat met het intercommunaal stuurschema van COOPARCH. Hoe ging dat ook al weer van die kat en haar jongen?

In Schaarbeek schijnt de zon

Schaarbeek was de eerste gemeente die het basisdossier voor haar gemeentelijk ontwikkelingsplan aan haar bevolking voorlegde (november '97). Tijdens de periode van openbaar onderzoek lag het basisdossier uiteraard ter inzage en daarenboven werden in verschillende wijken hoorzittingen georganiseerd. Bovendien werden ook een lijvig dossier met verklarende kaarten en een samenvatting ter beschikking gesteld van de geïnteresseerden (tegen kostprijs). Ook vóór het openbaar onderzoek had Schaarbeek zich reeds onder-

scheiden van de meeste andere gemeentes door de samenstelling van een adviescommissie (vertegenwoordigers van bewonerscomités, handelaarscomités, socio-culturele organisaties...) die het studiebureau zou begeleiden bij de opmaak van het basisdossier. Hoewel de functionering van deze commissie soms te wensen overliet, ontwaarden wij hier toch een poging om de inspraak reeds van bij de start te organiseren en dat ... verdient een bloemetje. Het verkeersplan werd apart opgesteld (door Agora) en niet mee in openbaar onderzoek gebracht: een spijtige zaak gezien ruimtelijke ordening en verkeer onlosmakelijk verbonden zijn. De gemeente moet nog beslissen of zij een apart openbaar onderzoek zal organiseren. De adviescommissie heeft voorgesteld om de twee plannen in elk geval samen te brengen in de definitieve versie van het Gemop. Momenteel wordt het basisdossier herwerkt "op basis van de schriftelijke opmerkingen". Tegen het einde van dit jaar zou de definitieve versie dan (eventueel samen met het verkeersplan) in openbaar onderzoek gaan.

Inhoudelijk dan. Het dossier begint veelbelovend met een analyse van de noden en prioriteiten. Conclusie: Schaarbeek moet dringend werk maken van de toenemende achterstelling in bepaalde wijken. Er wordt zelfs gepleit voor een corrigerend beleid ten voordele van de zwakkere bevolkingsgroepen, kortom een sociale wijkontwikkeling.

De vertaling van dit schone principe naar de ontwikkeling van de Schaarbeekse Noordwijk is wel zeer bizar. We lezen er alles over de voorbestemdheid van de Noordwijk voor een gewestelijke en zelfs internationale (sic.) ontwikkeling. Tevergeefs zoeken we naar sporen van voornemens voor het corrigerende beleid. Alles wijst erop dat de concrete invulling van de Gaucheretbuurt vooral een gewestelijke aangelegenheid is. Ook het feit dat het Bijzonder Bestemmingsplan-Gaucheret (BBP) uit de procedure werd genomen, sterkt dit vermoeden. Dit plan werd in september '96 in openbaar onderzoek gebracht en werd toen voorgesteld als "een dam tegen de woekerende speculatie in de Gaucheretbuurt". Hierin werden immers een aantal bedreigde terreinen "definitief" beschermd. Er zou niet meer onteigend worden. Na een intercommunaal overleg met Hasquin werd dit plan (toevallig?) geschrapt. Een nieuw definitief BBP is reeds in de maak: openbaar onderzoek voorzien in april.

In de marge van dit alles speelt ook heel de discussie over de nieuwe generatie wijkcontracten '99 (zie verder) en het fameuze project van de gemeente, "le Soleil du Nord". In dit project wil de gemeente het licht laten schijnen in de Gaucheretbuurt. Straathoekwerkers, juristen, drughulp-verleners, sociaal assistenten, psychologen, politieagenten... worden gedropt op het terrein voor het Presidentshotel. De vracht heeft een totale waarde van een dikke twintig miljoen. Tegelijk stelt de gemeente een serieuze lap braakliggend terrein ter beschikking van de BIM (Brussels Instituut voor Milieubeheer) om een park aan te leggen. De verkiezingen naderen, vreemde stuip trekkingen worden zichtbaar.

Een beetje lachen in Brussel

Wie het Brusselse Gemop wil bestuderen, neemt best zijn boterhammen mee. Brussel heeft haar territorium opgesplitst in vijf zones, elk met een eigen dossier en een eigen plan. Daarnaast is er een algemeen deel dat geldt voor het hele grondgebied. De Noordwijk vormt samen met de kanaalzone,

Neder-Over-Heembeek en Haren de zone Noord. Hier werden totnogtoe drie overlegvergaderingen georganiseerd, waarvan 1 in de Noordwijk zelf. Daarnaast is het studiebureau Cooparch op onze vraag komen wandelen in de wijk met een paar vertegenwoordigers van de bewonerscomités. Het openbaar onderzoek van het basisdossier zou volgens de laatste berichten eind mei, begin juni kunnen aanvangen.

Wij konden de recentste versie (februari '98) van het basisdossier inkijken bij het studiebureau. Op basis daarvan durven we stellen dat het Gemop stukken verder gaat dan wij hadden verwacht. Het studiebureau stelt vast dat er in de Noordwijk een enorm potentieel ligt te wachten: braakliggende terreinen vlakbij de vijfhoek en het Noordstation, Turn en Taxis, het kanaal, de industrie en de kantorenfunctie.... Ook de onderzoekers hebben gemerkt dat de Noordwijk een van de weinige Brusselse gebieden is waar de bevolking aangroeit — met liefst 27 % tussen '81 en '97 — en ze zien hierin een kans om de huisvesting verder te ontwikkelen..

Vanuit deze optiek stelt het studiebureau voor, de in het Gewestelijk Ontwikkelingsplan voorziene oppervlakte voor kantoren met de helft te verminderen ten voordele van de woonfunctie! Het

bureau wil, met een 700-tal bijkomende woningen, langs de Antwerpse steenweg een continue bewoning ontwikkelen. De onderzoekers merken op dat de prijs van deze woningen (in publieke eigendom) moet beïnvloed worden, zodat zij toegankelijk blijven voor de huidige bewoners. Alleen op die manier kan men verwachten dat de bevolkingsstename verdergaat. Het park zou door huizen omzoomd moeten worden en er moet iets gedaan worden met de sokkels van de bureautorens om een "continue animatie te verzekeren".

Bijkomende kantoren ziet COOPARCH vooral in de buurt van de Jacqmainlaan op loopafstand van het Noordstation. Verder wil het studiebureau prioritair tussenkomsten in de zwakste buurten en een positief imago creëren door de lokale handel te steunen en de openbare ruimte te verzorgen. Nieuwe ondernemingen genieten de voorkeur als ze veel laaggeschoolden kunnen tewerkstellen.

Niets dan zonneschijn in het vooruitzicht (het lijkt wel Schaarbeek)... ware het niet dat er enkele zinnen verder gepleit wordt voor het opsplitsen van de wijk. Volgens de auteurs sluit de Harmoniebuurt wat sociale samenstelling betreft eerder aan bij de vijfhoek. Het lachen vergaat ons wel helemaal in het hoofdstuk "tekort aan dwarsverbindingen". Het bureau pleit voor twee bijkomende dwarsverbindingen en dus twee bijkomende barrières (van telkens vier baanvakken) tussen de Harmoniebuurt en de rest van de wijk. Die nood aan dwarsverbindingen (lees: verbindingswegen voor de kantoren, dwars door de wijk) duikt al een paar jaar op, in diverse publicaties: nu eens ter studie (in het Gewop), dan weer als interessante optie voor de toekomst (in het verkeersplan van de Noordwijk) en recentelijk opnieuw in het Iris-vervoerplan. Ongetwijfeld zal ook het plan-Hasquin dit een interessant perspectief vinden. Henri Simons, de man (tevens schepen van stedenbouw) die beweerde dat die dwarsverbindingen er niet zouden komen als het aan de huidige meerderheid lag, krijgt wellicht gelijk... het zal niet aan de huidige meerderheid liggen. Voor de oude Noordwijk — waar vooral het gebrek aan groen en aan speelruimte opvallen — ziet COOPARCH alle heil in het toekennen van een wijkcontract.

Wijkcontract hier, wijkcontract daar...

Zowat elk deel van de Noordwijk is ooit genoemd als kanshebber voor een wijkcontract. De Harmonie raakte voor de lichting '97 zelfs in de finale. Maar helaas: op het laatste nippertje moet

er een gebied afvallen. Geen nood: voor de volgende generatie wijkcontracten zou de Harmonie prioritair zijn. Tot COOPARCH in het gemeentelijk ontwikkelingsplan tot het besluit kwam dat de oude Noordwijk toch eerder een wijkcontract nodig heeft dan de Harmonie. En wat blijkt als we de voorstellen van het college van het Brussels Gewest voor de wijkcontracten '99 onder de loep nemen? Zowat heel de Noordwijk valt in de prijzen, behalve het stuk Harmonie dat al een paar jaar platgespeculeerd wordt en dus zo'n wijkcontract echt wel kan gebruiken en het grootste deel van de oude Noordwijk. Ook de Gaucheretbuurt is genomineerd, maar Schaarbeek heeft al gezegd dat ze het wijkcontract hier niet nodig vinden(!). Er zijn immers massa's stedenbouwkundige lasten in het verschiet van de nog te bouwen torens voor het Noordstation. Hiermee gaat Schaarbeek wel erg ver: ten eerste is er nog geen geïnteresseerde promotor opgedoken, ten tweede zijn de stedenbouwkundige lasten, sinds een recent arrest van de Raad van State niet meer verplichtend, zodat de gemeente in een zwakkere onderhandelingspositie komt te staan.

Het intercommunaal stuurschema en het geheimzinnige plan Hasquin

Het intercommunaal stuurschema voor de Noordwijk bestrijkt een grondgebied dat veel ruimer is dan de Perimeters van Gewestelijk Belang, voorzien in het Gewestelijk Ontwikkelingsplan.

Het stuurschema is ook bijzonder verregaand. De in het Gemop vernoemde woningen en bureaus krijgen hier hun plaats toegeweeld. Op het vlak van verkeer duiken ook hier de dwarsverbindingen op. De Bolivarlaan zou het exclusieve terrein worden voor voetgangers en openbaar vervoer. Een brug over het kanaal zou de wijk verbinden met Turn en Taxis.

We zullen niet het hele plan uiteenzetten, maar een paar opvallende eigenaardigheden willen wij u niet onthouden. Zo zou het Maximiliaanpark uitgebreid worden, met een aantal serieuze onteigeningen als gevolg. Verder zou de Stadsboerderij verhuizen en plaatsmaken voor een theater met zo'n 1000 stoelen. Als klap op de vuurpijl vindt men de Noordwijk de ideale plaats voor de inplanting van een operazaal met zo'n 2000 zitplaatsen. Wat heeft dit alles nu te maken met het plan-Hasquin ? Niets ! Behalve dat het over hetzelfde grondgebied gaat. Volgens ingewijden, die dit geheimzinnige plan wel al konden inkijken (het bestaat !) zou het plan-Hasquin niets gemeen hebben met de voorstellen van Cooparch.

Nochtans kan niemand ons vertellen wat het dan wel inhoudt. Het lijkt erop dat de ultieme studie voor de invulling van "het potentieel" van de Noordwijk een goed bewaard geheim zal blijven. Ondertussen heeft (vrijwel) niemand nog zicht op de toekomst van deze moegetergde wijk. En dat is wellicht ook de bedoeling.

Tineke Van Heesvelde & Johan De Clus

RisoBrussel in 1997

Het jaarverslag

Jaarverslagen vormen meestal variaties op eenzelfde thema. In onderhavig geval behelst het thema de taken die RisoBrussel vanuit de Vlaamse Gemeenschap kreeg opgedragen. De variaties slaan op de werkzaamheden van het team in 1997.

Naar jaarlijkse gewoonte berichten we over de interne keuken (organisatiestructuur en -cultuur). Het programma inzake organisatie-ontwikkeling, dat werd opgemaakt naar aanleiding van de herstructurering (1991), wordt stapsgewijs verder afgewerkt. Hiermee nemen we een wissel op de toekomst. Het kwaliteitsdecreet komt eraan. Dit stelt eisen aan de kwaliteit van het management, als voorwaarde voor de kwaliteit van de dienstverlening, in ons geval het opbouwwerk. Het ligt voor de hand dat goed opbouwwerk gebaat is met "tevreden" werknemers, die weten wat van hen verwacht wordt en die zich kunnen identificeren met de doelen van het instituut.

Vermits de hoofdopdracht van RisoBrussel er in bestaat opbouwwerkprojecten te ondersteunen en uit te voeren, staan we zoals steeds uitgebreid stil bij de "inhoudelijke aandachtspunten".

De diverse programma's die in het kader van wijkontwikkeling lopen (bv. het sociaal Impulsfonds) of op stapel staan (bv. het fonds dat in het kader van recente rellen voor zgn. initiatiefwijken werd vrijgemaakt) noodzakelen ons er toe ons ten aanzien van deze programma's te positioneren. Zoals het er nu naar uitziet zijn een viertal pistes denkbaar. Ten eerste is er de eigen projectwerking. Conform het Riso-meerjarenplan zijn deze projecten uitdrukkelijk bedoeld om een bijdrage te leveren aan de sociale wijkontwikkeling. Het ligt dus voor de hand dat deze zich op het terrein gaandeweg inschakelen in het netwerk dat mede door hoger genoemde wijkontwikkelingsprogramma's wordt gevormd. Het tweede spoor bestaat er in aan te kloppen bij deze fondsen voor het ontwikkelen van nieuwe projecten. Ervaringen met tijdelijke projectsubsidiëring hebben ons op dat vlak wat terughoudender gemaakt. Een derde, wellicht interessantste spoor betreft het actief betrekken van wijkbewoners op de ontwikkelingsprogramma's. Opbouwwerkers zijn goed geplaatst om projecten, die door instellingen in wijken worden uitgevoerd, in relatie te brengen met bewoners waar het uiteindelijk allemaal om draait.

Tenslotte, en dat is een vierde spoor, RisoBrussel heeft deskundigheid in huis rond projectmanagement. Ook het ter beschikking stellen van deze deskundigheid kan als een bijdrage tot de sociale wijkontwikkeling beschouwd worden.

Inhoudelijke aandachtspunten

Wonen en woonomgeving

Woonomgeving

In het meerjarenplan 1997-2001 wordt binnen het thema wonen het accent gelegd op het werken aan de woonomgeving, eerder dan op het proberen creëren van huisvesting. In 1997 werd er dan ook in die richting gewerkt. Gekoppeld aan de keuze om territoriaal te gaan werken krijgen we als resultaat dat in elk opbouwwerkgebied hieronder projecten zijn opgezet.

Een aantal werkaccenten vonden we in meerdere opbouwwerkgebieden terug.

Zo werd in de Noordwijk en Schaarbeek (en met eerste aanzetten in Anderlecht) heel concreet gewerkt rond het gemeentelijk ontwikkelingsplan. In Schaarbeek werden er verschillende bewonerscategorieën in betrokken (vrouwengroep, kinderen, bewonerscomité), in de Noordwijk werd vooral met de bewonerscomités gewerkt. In het Riso-overleg van oktober werden deze praktijkervaringen toegelicht, en daarmee bruikbaar gemaakt voor de werkingen in de gemeenten die nog niet zo ver staan (bv. Anderlecht, Molenbeek). Gezien dit gemeentelijk ontwikkelingsplan in een aantal gevallen wel heel concreet de toekomst gaat bepalen, kan het belangrijk zijn hieronder bewoners te mobiliseren. Wijkcontracten, lopende of niet, staan op de agenda in Molenbeek, in de Noordwijk en gedeeltelijk in Kuregem, waar het opbouwwerk aan de adviescommissie deelneemt.

Vanuit verschillende wijken werd een dossier 'Buitengewone Buurt' ingediend of werd erover nagedacht (Schaarbeek, Anderlecht, Noordwijk, enz.). Bewonersvoorstellingen waren er doorgaans genoeg, het was moeilijker om ook een privé-partner mee te krijgen en de gemeentelijke steun was dikwijls dubbelzinnig.

Het werken aan sluikstorten en vuil in de wijk kreeg een aanzet in 1997 in Anderlecht en Molenbeek. Hier rond is een zoektocht opgezet naar creatieve en alternatieve oplossingen die vooral in 1998 verder uitgewerkt worden. Voorts waren er heel wat dossiers waarin met bewoners heel concreet op woonomgeving (sproblemen) werd ingewerkt. Daarover geven we hieronder kort verslag.

Noordwijk

Een gemeenschappelijk plan voor de Noordwijk vormt nog steeds de centrale doelstelling voor de bewonerscomités in de Noordwijk. Concreet konden er het afgelopen jaar eerste stappen gezet worden rond het gemeentelijk ontwikkelingsplan en andere in de maak zijnde plannen hieraan gelinkt. Er werd gestart met het maken van een maquette die kan helpen om de ideeën te visualiseren.

In de oude Noordwijk werd doorheen verscheidene concrete dossiers (zoals de Bloemenkrans, heraanleg van de Antwerpsesteenweg, overlast van de markt, slechte riolering...) aan de verbetering van de woonomgeving gewerkt en tegelijkertijd een mening gevormd over de toekomst van de wijk. De concreet dossiers vormden een goed middel om aan vorming rond ruimtelijke ordening en stedebouwkundige plannen te doen, plannen die op zich weinig toegankelijk zijn.

In het najaar 1997 werd ook de start gegeven voor

een samenwerking tussen de vrouwenwerking van het Lic en de opbouwwerkster actief in de Oude Noordwijk. Doelstelling is vrouwen meer op de thematiek van wonen, woonomgeving en ruimtelijke ordening te betrekken en hier toe ook het bewonerscomité open te trekken. Een eerste instap zijn regelmatige acties hier rond binnen de bijeenkomsten van de vrouwenwerking zelf. De Gaucheretbuurt bleek tot nu toe moeilijker om bewoners in groep te bereiken. Zo was er rond het BBP (Bijzondere Bestemmingsplan) weinig animo vanuit de bewoners. In de Gaucheretbuurt werden geen concrete dossiers aangepakt. Wel werd vanuit het opbouwwerk het gemeentelijk ontwikkelingsplan opgevolgd. In het najaar werd een analyse van de buurt gemaakt, o.a. ook van de toestand van het woonpatrimonium. Deze analyse vormt een basis van waaruit verdere stappen kunnen gezet worden vanuit het opbouwwerk naar bewoners toe, bv. renovatiepremies bij inwonende eigenaars.

In de harmoniebuurt werd begin '97 de kater van de niet-goedkeuring van een wijkcontract weggewerkt. Zo werd het voorstel van het bewonerscomité rond de invulling van de Gomb-zone door de bevoegde minister overgenomen. Ook de leegstand bleef een belangrijke actiepunt. Eind januari kreeg schepen Michel van de stad Brussel van de bewoners de prijs voor 'het slechtst onderhouden woonblok van Brussel' uitgereikt, voor de verwaarlozing van het Harmoniecomplex. Na de persbelangstelling die dat met zich meebracht werd een akkoord gesloten omrent de communicatie tussen de bewoners en de schepen om via deze weg de problemen in het blok opgelost te krijgen. De actieve bewoners uit de Harmonieblok sloten zich ook aan bij het bewonerscomité Harmoniewijk, omdat ook de ruimere woonomgeving (ruimer dan hun blok) voor hen belangrijk is.

En de Nordgazet? De redactieraad heeft haar handen vol met het berichten over het wedervaren in de Noordwijk.

Kuregem

Ook in Kuregem, de Veeartsenijbuurt, werd in 1997 vooral aan de woonomgeving gewerkt. In de Herzieningslaan maakten de bewoners een dossier 'mobiel Brussel' op, waarmee ze ook meedongen in de campagne van de Koning Boudewijn Stichting 'Buitengewone Buurt'. Met dezelfde groep werd in mei actie gevoerd rond het kappen van de bomen van de Herzieningslaan. Dit

resulteerde in de heraanplanting van een aantal bomen. Het wordt afwachten of er ook nog verdere resultaten komen.

Openbare onderzoeken van BBP's volgden elkaar op. Eens te meer werd duidelijk dat het met de mogelijkheden rond inspraak van bewoners vaak pover gesteld is. Met de voorgestelde maatregelen werd geenszins rekening gehouden.

Het was moeilijk meer kansarme bewoners bij de projecten te betrekken.

Een eerste poging werd gedaan met een bloemenactie die slechts een gering publiek kon aanspreken. Toch zorgde dit wel voor een eerste samenwerking met de gemeente.

Een heel concreet probleem 'het sluikstorten in de Grondelstraat' leverde meer resultaat op. Het terrein werd door de gemeente opgekuist en wordt proper gehouden. Wel blijft onduidelijkheid over de toekomst van het braakliggend terrein. De kinderen uit de buurt weten alvast wat ze er mee aan willen vangen en zullen er een voetbalterreintje helpen aanleggen.

In de zoektocht naar een vaste stek in de buurt werd vanuit het opbouwwerk een SIF-dossier ingediend, enerzijds om een geschikte locatie te kunnen aankopen (samen met 2 andere partners), anderzijds om via een aangepaste methodiek (DIP) een nieuw SIF-project rond het werken aan de leefbaarheid in de buurt in te dienen, een SIF-project gesteund op het voorstel en de ideeën van de bewoners. Ook hier kon men op een samenwerking met de gemeente rekenen.

Deelnemende bewoners aan de DIP-sessies werden uitgenodigd op een adviesvergadering over het gemeentelijk ontwikkelingplan.

De gebeurtenissen midden november (de rellen) hadden als resultaat dat er plots toch weer aandacht was voor Kuregem bij de gemeentelijke overheid.

In de loop van april werd de opbouwwerker versterkt met 2 opbouwwerkers. (VESOC + decretale middelen). Hiermee is Kuregem een volledig opbouwwerkgebied geworden.

Molenbeek

In Molenbeek werd het opbouwwerk uitgebreid met middelen vanuit SIF en gewest (Netwerk Wonen) om het programma van sociale wijkontwikkeling uit te voeren. Vanaf juni maakten SIF-middelen het mogelijk de huisvestingspermanentie uit te breiden tot een woonwinkel, wat een verder doorgedreven begeleiding van een aantal dossiers mogelijk maakt. De huisvestingspermanentie was

ook een middel om informatie te geven omtrent de renovatiepremies. Daarnaast werden ook specifieke acties gedaan zoals op de markt staan, inbreng op bewonersvergaderingen,... Deze verhoogde acties kaderen in de mogelijkheid om binnen de perimeter van het wijkcontract verhoogde premies aan te vragen. Gezien dit nog maar loopt tot eind mei '98, moeten alle bewoners hiervan op de hoogte gebracht worden.

De einddatum eind mei '98 betekent ook dat de gemeente alle op stapel staande projecten binnen het wijkcontract tegen dan moet gestart hebben. (Dit zal nog een huzarenstukje worden). De bijdrage van het opbouwwerk binnen dit wijkcontract bestond erin bewoners zoveel mogelijk te betrekken. Zo werden in het voorjaar een 40-tal omwonenden bevraagd over wat zij met de Parvis wilden. Op basis daarvan werd een dossier opgesteld dat werd verspreid onder de verantwoordelijke instanties van het wijkcontract. In november ging het plan voor de Parvis uiteindelijk in openbaar onderzoek. Met behulp van een maquette van de plannen werden bewoners hier nauwer bij betrokken. Hierbij werd ook samen-gewerkt met andere werkingen in de buurt. Op de overlegvergadering deden een paar bewoners een inbreng. In de zomer werden contacten gelegd met moeders op het speelplein, met de bedoeling hen bij (het beheer van) het speelplein te betrekken. De netheidsacties in samenwerking met Notre Coin de Quartier kaderden in dezelfde optiek. Naar het einde van het jaar toe werden eerste

stappen gezet in de werking rond sluikstorten. De GOMB-woningen van Rive Gauche raken toch stilaan bewoond. Bewoners rond het Wauters-Coeckxplein (toekomstig Voltaire-plein) willen inspanningen leveren om meer contact met de buurt te hebben. Een buurtfeest lijkt hen daartoe het meest geschikte middel.

Het opbouwwerk ondersteunt hen in hun actie om de integratie in de wijk en de communicatie met de rest van de buurt te verbeteren.

Via de middelen voor geïntegreerde wijkontwikkeling en de samenwerking met een commerciële instelling uit de buurt konden 2 muurschilderingen gerealiseerd worden en werden werknemers van de commerciële instelling aangespoord tot een nadere kennismaking met de buurt via wandelingen en bezoeken.

Anneessenswijk

Het werkgebied van de opbouwwerker in de Bijstandswijk verschoof naar de Anneessenswijk. Samen met het team van de Buurtwinkel, nog steeds de lokale partner voor het opbouwwerk, werd in het afgelopen jaar afgetast welk project kan opgezet worden in de Anneessenswijk. Centraal aandachtspunt van vooronderzoek was de leefbaarheid in de omgeving van de sociale woningbouw van de Brusselse Haard. Hierdoor kan de link gelegd worden tussen de sociale huurders en een bewonerscomité voor de Anneessenswijk. In de projectvoorbereiding die in het voorjaar '98 wordt afgerond, wordt de problematiek van de leefomgeving bij huurders en bewoners verkend en wordt een samenwerking met de Brusselse Haard en Brussel Stad afgetast. Tegelijkertijd ging veel aandacht naar netwerkvorming, zowel rond het betrekken van organisaties op de leefbaarheidsproblemen als rond een mogelijke samenwerking met een buurtgericht tewerkstellingsinitiatief.

Conclusies

Uit dit verslag onthouden we als evaluatieve punten:

- hoe concreter en rechtstreeks op de individuele situatie betrokken een probleem is, hoe gemakkelijker het is om mensen hier rond te mobiliseren.
- Zo blijkt een probleem van 'sluikstorten voor de deur' meer aan te slaan dan het beoordelen van een Bijzonder Bestemmingsplan in openbaar onderzoek.
- Rond heel concrete problemen kunnen ook

gemakkelijker heel concrete en direct zichtbare oplossingen gevonden worden. Dit geeft de mensen die errond werken meer hoop en wekt minder frustraties op.

- Er moet verder gezocht worden naar een efficiënte strategie t.o.v. het gemeentelijk (en gewestelijk) beleid zodat op een serieuze manier met inspraak wordt omgegaan en er tegelijkertijd oplossingen komen.
- Creatieve vormen van actie voeren of overleg krijgen dikwijls meer aandacht, maar moedigen mensen ook meer aan om mee te stappen.
- Een stek hebben in de wijk is belangrijk voor de voeling met en de communicatie met de bewoners. In elk opbouwwerkgebied wordt hiernaar gestreefd.
- Het is belangrijk 'categoriale werkingen' in te schakelen bij het inwerken op de woonomgeving. Immers elke bewoner, zij het nu man, vrouw, allochtoon, autochtoon, kind, jongere heeft recht op een goede woonomgeving. Samenwerking met andere partners in de buurt is hiervoor van primordiaal belang.
- Meer en meer wordt ingewerkt op de positieve krachten aanwezig in de wijk, en het betrekken van verschillende gebruikers van de wijk hierop, (cf. pendelaars, ideeën voor Brussel 2000, Buitengewone Buurt). Ook dit vormt een onderdeel in de aanpak van de woonomgeving.

Sociale huisvesting

In het verlengde van de personeelswissel en van de uiteenlopende verwachtingen i.v.m. de doelstellingen van een project sociale begeleiding bij resp. het opbouwwerk en de directie van de Brusselse Haard, werd de toekomst van het project geherdefinieerd in de Begijnhofwijk. Alle elementen die in het verleden aan de basis lagen van het project sociale begeleiding Brusselse Haard, werden gegroepeerd en in een projectvoorbereiding formeel vastgelegd. Tevens werd een projectplan voor de lange termijn geconciepereerd. Ruggengraat van de werking is de aanpak in 2 blokken met uiteenlopende situatie. Het Houthulstboscomplex is gerenoveerd. De materiële context is gunstig. Het komt er op aan de situatie niet opnieuw te laten degraderen. Het Timmerwerfcomplex staat voor een belangrijke renovatiefase. Hier wordt voornamelijk geïnvesteerd in een adequate herhuisvesting van de bewoners.

Het project wil verder de nadruk leggen op de zelforganisatie van de bewoners. De Brusselse Haard ziet dit aspect reeds voldoende gewaarborgd via de huurders-adviesraad en wil daarnaast geen parallel circuit. Het was zaak op dat vlak naar een compromis te streven die én voldoende autonomie waarborgt, én een verdere communicatie met de Brusselse Haard openlaat. Door een abrupte directiewissel begin november komt de zaak evenwel in een nieuw daglicht te staan.

Netwerk Huisvesting

In Molenbeek loopt nog steeds in samenwerking met BW Molenbeek een project 'geïntegreerde wijkontwikkeling' binnen het Netwerk Wonen. Ook in 1997 ging veel tijd en aandacht naar het verder op poten zetten van de nieuwe structuur en het zoeken naar samenhang tussen de verschillende partners. Deze zijn de 10 erkende verenigingen, de Stadswinkel als coördinator en uitvoerder van het aspect renovatie-advies en de gewestelijke delegatie voor stedelijke solidariteit als evaluator en adviseur en de bevoegde Minister Hasquin en z'n kabinet.

Ondanks de geleverde inspanningen van het voorbije jaar (herstructurering en inlevering) werd het globale budget voor het Netwerk Wonen voor 1998 niet verhoogd. Ook verliepen de uitbetalingen heel traag (bijna niet) zodat een aantal organisaties in een precaire situatie terecht kwamen.

Toch slaagden we erin tot een gemeenschappelijke programmatie te komen. In het komende jaar zal veel aandacht moeten gaan naar methodologisch overleg en een doorgedreven projectformulering en evaluatie.

Sociale dienstverlening

Buurtgerichte bejaardenwerking

1997 stond in het teken van een ingrijpende wijziging van de regelgeving op de dienstencentra. Bedoeling is namelijk deze werksoort uit het decreet op de bejaardenvoorzieningen van 1985 te lichten en onder te brengen in een nieuw Decreet op de thuiszorg. Het Brussels Overleg Dienstencentra (BOD) heeft in overleg met de Vlaamse Vereniging voor Dienstencentra (VvDC) actief aan beleidsbeïnvloeding gedaan opdat in het voorontwerp van decreet het dienstencentrum in zijn huidig profiel zou behouden blijven. Voor de

sector was het verdwijnen van de naam en de reductie van het profiel ten voordele van een thuiszorgcentrum onaanvaardbaar.

Het overleg werd uitgenodigd op het kabinet van Minister Martens.

Tevens werd een reactie geschreven op de conceptnota, reactie die overgemaakt werd aan de schrijvers van het ontwerp van decreet. Het overleg was ook vertegenwoordigd op de ontbijtlunch met Minister Martens op 25 juni in Roeselare. Daar werden waarborgen gegeven en toezeggingen gedaan. Eind '97 was het ontwerp nog niet in het Vlaamse parlement gestemd. In afwachting wordt in de schoot van de VvDC de uitvoeringsbesluiten voorbereid. Het BOD (Brussels Overleg Dienstencentra) stelde een nota op die in deze gesprekken als uitgangspunt diende.

Er wezen nog opgemerkt dat het BOD ook op een tweede front slag moest leveren: namelijk er op toe zien dat de Brusselse specificiteit in het Vlaamse decreet voldoende in de verf zou gezet worden. Ook hier zal één en ander nog uit de uitvoerings-besluiten moeten blijken.

Op het ogenblik dat de conceptnota thuiszorg-decreet voor consternatie zorgde, nam het BOD ironisch genoeg deel aan een thuiszorg beurs van het Brussels Overleg Thuiszorg. Ter gelegenheid hiervan werd een stand gemaakt waarin de werksoort op een overzichtelijke manier aan de gebruiker werd voorgesteld. Dit was aanleiding om de rol van de dienstencentra in de thuiszorg nader te omschrijven.

Naar aanleiding van de bezinning in Vlaanderen over het profiel van de dienstencentra, organiseerde het BOD een ontmoetingsdag Vlaanderen – Brussel. Deze vond plaats op 29 mei. Het geïnteresseerde publiek kreeg toelichtingen over de geschiedenis en werking van de Brusselse Dienstencentra, werd geïntroduceerd in het Brussels institutioneel kluwen en bezocht de kansarme wijken die het actieterrein vormen. Het geheel werd besloten met een kleine receptie.

Armoedebestrijding

1997 was een bewogen jaar voor buurtgerichte initiatieven die, al dan niet aan de hand van de basisschakelmethodek, zich inzetten voor het terugdringen van de ergste uitwassen van de duale maatschappij. Even leek het erop dat er op beleidsniveau werk zou gemaakt worden van een

regelgeving op het buurtgericht werken. Op niveau van het kabinet werden teksten en voorstellen geproduceerd. Ook de sector liet zich niet onbetuigd. Het optimisme werd gevoelig getemperd toen bleek dat er op de begroting '98 geen middelen werden voorzien die de uitbouw van een beleid konden ondersteunen.

Eén en ander heeft gevolgen voor buurtwerkingen, wijkcentra en basisschakels die, bij gebrek aan een decretale regeling beroep moeten doen op tijdelijke middelen. Ondermeer voor de buurtwinkel

Bijstandswijk bleek deze situatie ei zo na fataal.

Als oud-VFIK project (Klikken) solliciteerde ze niet bij het Sociaal Impulsfonds maar diende haar kandidatuur in als samenwerkingsinitiatief. Doordat ze niet erkend werd als samenwerkingsinitiatief viel de werking tussen twee stoelen, wat in feite onrechtvaardig was vermits oud-VFIK-projecten de facto in het SIF werden opgenomen. Een gebundelde actie van RisoBrussel en de buurtwinkel naar het kabinet Anciaux kon het tij keren. Een speciaal krediet zorgde voor de overbrugging en inmiddels werd het project van de buurtwinkel terug opgenomen binnen het SIF. Eveneens in 1997 werd de samenwerking tussen RisoBrussel en buurtwinkel Bijstandswijk herbevestigd en in een schriftelijke overeenkomst bekrachtigd. Het opbouwwerk zal zich toeleggen op een werking in de Anneessenswijk.

Kinder- en jongerenwerking Peterbos

1997 stond in Peterbos in het teken van de verdere zoektocht om de werking volwaardig uit te bouwen en daartoe ook over de nodige middelen te beschikken. Hiertoe werd op 4 sporen gewerkt:

- de werking en intensieve ondersteuning van een concrete programmatie naar kinderen en jongeren toe;
- de uitbouw van een stuurgroep die zowel inhoudelijk als financieel - structureel meedenkt rond de verdere versteviging van het project;
- versteviging van de relatie met ASSAM, sociale huisvestingsmaatschappij;
- stappen naar gemeente, sociale huisvestingsmaatschappij, VGC, Missions Locales, ... om tot een structurele werking en erkenning te komen.

Op het eerste spoor werd extra aandacht besteed aan de ondersteuning van de vrijwilligersploeg in de kinderwerking. Dit maakte het ook mogelijk een paar grotere activiteiten (couscous-avond, project 'buitengewone buurt', ...) te plannen.

De jongerenwerking stond vooral in het teken van sportieve activiteiten, waarbij verdere stappen werden gezet naar een verzelfstandiging van het bestaande mini-voetbalploegje (zie verder).

In februari kwam een eerste stuurgroep samen met de doelstelling op die manier zowel inhoudelijke als structurele ondersteuning te vinden.

Doelstelling is ook andere partners (De Rinck, schoolopbouwwerk, ASSAM, gemeente, WkJ, ...) nauwer bij het project te betrekken.

Met ASSAM werd een conventie afgesloten waarin zowel het gebruik van de infrastructuur (sport- en spelterreinen, lokalen) als het regelmatig overleg tussen de werking en ASSAM wordt geconsolideerd. ASSAM is ook vertegenwoordigd in onze stuurgroep.

Op het vierde spoor, zoektocht naar (structurele) middelen om de werking te onderbouwen, zodat de doelstellingen: uitbouw van een degelijk vrijetijds-aanbod naar kinderen en jongeren in Peterbos, gekoppeld aan een inwerken op de situatie van kansarmoede (relatie school, werkloosheid, individuele problemen), kunnen bereikt worden. Na het verlies van een werker vanuit de gemeente werd hier rond verder onderhandeld, met tot nu toe weinig duidelijk resultaat.

Ook aan de uitwerking van het streefdoel, een erkenning als WkJ binnen de VGC, werd verder gewerkt maar tot nu toe heeft dat geen concrete resultaten opgeleverd. Nieuwe initiatieven worden beoordeeld op basis van de geldende criteria van reeds erkende initiatieven. Een mogelijkheid om aan die criteria te beantwoorden zagen we in de

aanvraag tot Geco's. Die werden, ironisch genoeg niet toegekend omdat van de subsidieerbaarheid van de functies. En zo is de cirkel rond. De jongerenwerking neemt wel verder deel aan het overleg tussen Wkj's.

Tot slot werd met de uitsluiting van de zaalvoetbalploeg uit de VGC-competitie de vinger op de zere plek gelegd. Sport is niet voor iedereen even toegankelijk zeker niet voor jonge 'nieuwe Belgen'. Onder stimulans van het project "sportclubs bekennen kleur" van de KBS, werden samen met de andere Wkj's in Brussel mogelijke stappen onderzocht rond integratie via de sport en openingen in het VGC-sportbeleid naar allochtone jongeren. Deze zoektocht wordt verder gezet.

Vrouwenwerking Camelia

1997 was een belangrijk jaar voor de vrouwenwerking in de Begijnhofwijk. Reeds in de loop van 1996 was de toeloop van vrouwen zeer groot. Een halftijdse kracht ter ondersteuning bleek al vlug veel te weinig. En dat de vrouwen dit zelf konden aangeven, was duidelijk: ze schreven een brief naar de bevoegde minister, waren massaal aanwezig toen z'n kabinet op bezoek kwam en voerden zelf met veel overtuigingskracht het woord: een paar maanden later werd een voltijdse kracht toegewezen aan de werking, niet alleen gericht naar vrouwen maar ook naar mannen. Met zoveel strijdbare vrouwen was het moment aan gebroken om een zelfstandige vzw op te richten, vzw Camelia, wijkemancipatiecentrum, met als doel: werken aan de maatschappelijke emancipatie van de verschillende bevolkingsgroepen, het ontwikkelen van socio-economische weefsels en de leefomgeving van de wijk. Camelia wil ook een schakel zijn naar andere diensten en organisaties. Van nu af wordt ook een werking naar mannen uitgebouwd, en werd nog een personeelsuitbreiding via GECO-statuut mogelijk. Leden van de vzw zijn van verschillende nationaliteiten, vrouwen vormen het overwicht. Om hun bijdrage te kunnen blijven verwachten, zullen wel verdere ondersteuningsacties nodig zijn. De vzw leidt nu een zelfstandig leven, RisoBrussel is nog vertegenwoordigd in de vrouwenstuurgroep. Een kracht van de werking is de inbedding en samenwerking met verschillende andere partners op het terrein (dienstencentrum het Anker – bejaarden, Jeugdhuis Chicago-jongeren, scholen in de buurt, het opbouwwerk in de Brusselse Haard,...).

Wijkpartenariaat Schaarbeek

In de Brabantwijk in Schaarbeek werden vanuit het Wijkpartenariaat de drie pistes verder uitgewerkt:

- de buurtgerichte dienstverlening met basis-schakelmethodiek: de sociale permanentie werd overstelpet met vragen. Ook werden een aantal mensen veel verder doorbegeleid (met behulp van de maatzorgmethodiek). De vrouwengroep groeit steeds verder uit en samen met de vrouwen werden in de vakanties uitstappen met de kinderen opgezet (de kinderanimaties).

Voor de uitbouw van deze werking ging het Vfik-project over in een Sif-project.

- het meldingspunt, mogelijk in het kader van het samenlevingscontract van de gemeente Schaarbeek. Actiepunten in het voorbije jaar waren vooral de jongerenwerking waarin enkele jongeren een vrij grote verantwoordelijkheid nemen, de buurtregistratie en het veiligheidsoverleg en een aantal andere pistes waarbinnen samenwerking met lokale partners centraal staat, o.a. samenwerking met de hogescholen uit de buurt.
- motor van de bovenstaande pistes vormt de netwerkontwikkeling met de diverse partners aanwezig in de Brabantwijk (financieel mogelijk via samenlevingsinitiatieven). Van hieruit werd ook een Sif-project opgezet voor de uitbouw van een project wijkontwikkeling. Hierin staat buurteconomie (stappen naar plaatselijke handelaars) centraal. Het grote struikelblok in Schaarbeek is dat alle middelen tijdelijke middelen zijn. Het ligt nog steeds in de doelstelling van RisoBrussel hier een volwaardig opbouwwerkgebied uit te bouwen.

Economie en tewerkstelling

Eind '96 voelden we het aankomen, in 1997 werd het een feit: het tewerkstellingsinitiatief strijkwinkel Faut Le Fer heeft alle activiteiten gestaakt. Op korte termijn kon het project financieel niet langer gedragen worden. Dit was een spijtige zaak, vermits de omzetcijfers toch een positieve trend toonden ... niet genoeg evenwel om de noodzakelijke ruimte te creëren om de vraagzijde verder te bewerken.

Als aanvulling op het Evaluatierapport experiment "sociale invoegbedrijven", dat vanuit een bedrijfs-economische hoek tegen het strijkwinkelproject aankeek, werd ook een meer sociale evaluatie doorgevoerd en als afzonderlijke brochure gepubliceerd: Faut Le Fer: "*Een invoegbedrijf op de pechstrook*". Hierin werd het project voornamelijk benaderd vanuit de thematiek vrouw en arbeid. Uit de ervaring is gebleken dat de tewerkstellingskansen van deze vrouwen precair zijn, minder omwille van hun jobvaardigheden dan wel omwille van omgevingsfactoren: gezinsomstandigheden, te weinig flexibiliteit in de werksituatie. Ze zitten tevens in de werkloosheidssval: het minimumloon is laag en werken wordt dan minder aantrekkelijk omwille van bijkomende kosten. Wat het produkt zelf aangaat moet nog een ganse weg afgelegd worden

i.v.m. de dienstencheque en is er de vaststelling dat door de overheid gecreëerde tewerkstellingscircuits concurrentie betekenen voor het "gewone" economische circuit (bv. PWA). Op grond van deze bevindingen werd onderzocht hoe de ervaringen met de strijkwinkel op een ruimer forum kunnen gebracht worden. Verder waren deze ervaringen aanleiding voor een interne bezinning op de relatie opbouwwerk/tewerkstelling: op welke manier zal RisoBrussel in haar projecten deze thematiek in de toekomst verdisconteren?

Organisatie-ontwikkeling

Teamvorming en organisatiestructuur

Op 5 februari 1997 werd een interne discussiedag georganiseerd rond de diverse functie- en taakprofielen. Deze dag werd begeleid door een externe instantie (impuls vzw – Mips Meyntjens). Bedoeling was de diverse voorstellen met het betrokken personeel door te praten aan de hand van een voorbereidende vragenlijst.

Voor de opvolging van deze discussiedag werden drie aandachtspunten weerhouden:

- verdere aanpassing van de functiebeschrijving aan de hand van concrete opmerkingen;
- uitklaren van onduidelijkheden rond bevoegdheden in de zogenaamde "grijze zones" waar bevoegdheden elkaar overlappen (uitschrijven van procedures, bv. conflicten);
- maatregelen omtrent de organisatiecultuur, voornamelijk op het vlak van communicatie: onthaal van nieuwe medewerkers, coaching en werkbegeleiding.

Het Riso-overleg, het centrale coördinatie-orgaan van RisoBrussel werd aan een evaluatie onderworpen en opnieuw gepositioneerd.

Door de opeenvolgende personeelsafslankingen verminderde de noodzaak aan het instandhouden van het open Riso-overleg (waarop alle medewerkers en niet alleen de team-coördinatoren aanwezig zijn). In de evaluatie werden vragen gesteld bij het overzicht van beleidskwesties die ter sprake komen. Aangedrongen werd dat voor bepaalde bestuurskwesties de bevoegde organen autonoom hun verantwoordelijkheid zouden uitoefenen.

Anderzijds werd er voor gepleit in het Riso-overleg terug meer de "inhoudelijke" poot te benadrukken. De functieuitzuivering die aan het bestuur werd voorgelegd sloeg op:

- een versterking van de rol van de staf in bestuursaangelegenheden;
- een benadrukken van 3 hoofdfuncties van het Riso-overleg:
  - ervaringsuitwisseling via gevalsbesprekingen;
  - het voorbereiden en uitwerken van standpunten die RisoBrussel als geheel aangaan: visievorming, positie op de Brusselse scène;
  - het plaatsvinden van de “grote rituelen”: meerjarenplan, jaarlijkse projectprogrammatie.

Een nota hieromtrent werd aan het bestuur voorgelegd en daar goedgekeurd.

Beoordelingsgesprekken

In 1997 werden in juni-juli 7 groeps- en 18 individuele beoordelingsgesprekken georganiseerd. Het werk in team in de opbouwwerkgebieden wordt als zeer belangrijk en noodzakelijk ervaren. De relaties tussen de staf en opbouwworkers zijn verduidelijkt, verdiept en relationeel beter geworden. Nieuw is dat er vanuit de medewerkers duidelijke verwachtingen zijn naar vormen van werkbegeleiding. Binnen de programmatie 98-99 zijn een aantal concrete werksuggesties opgenomen evenals aandachtspunten om de beoordelingsgesprekken 98 te verfijnen.

Vormingsbeleid

Reeds in 1996 werd in RisoBrussel het voornemen gemaakt een vormingsbeleid uit te werken. Hierin zou zowel een organisatorisch als een individueel luik worden uitgewerkt. Op basis van het meerjarenplan werd een nota opgemaakt over de thema's die in de picture van het organisatorisch beleid staan, zijnde: participatie, netwerkontwikkeling, projectmatig werken, thematische (visie)vorming en stappen in het kader van organisatie-ontwikkeling. De nieuwe invulling van het Riso-overleg heeft dit tot een platform gemaakt dat ook kan ingeschakeld worden in de vormingsinspanningen op organisatie-niveau. Zo werd hierop rond het gemeentelijk ontwikkelingsplan en tewerkstelling gewerkt (waarbij informatie-overdracht gekoppeld werd aan visievorming en strategiebepaling). Gezien de centrale plaats van ‘participatie’ in het opbouwwerk werd samen met VIBOSO een werkplan opgemaakt, gespreid over 3 jaar, waarin gans RisoBrussel betrokken wordt. Hierin wordt op 4 niveaus gewerkt: de eigen participatie-praktijk en bijsturing ervan (via werkplaats en

leesgroep), visievorming, methoden en technieken, vaardigheden.

De start voor dit driejarig proces werd gegeven op 11 juni met een introductie op het theoretisch kader, ontwikkeld door VIBOSO.

Voor het inwerken op vaardigheden, komen we terecht bij het individueel aspect van het vormingsbeleid. De uitwisseling en doorstroming en planning hiervan verloopt nog niet vlot. Hier moet in het komende jaar extra aandacht naar toe gaan. Werkgebeleidning zal hierin een belangrijke rol spelen.

Riso standpunten

RisoBrussel en het Sociaal Impulsfonds

Het SIF heeft zich een eigen instrument gecreëerd voor de begeleiding van de projecten: het Centrum voor Sociale Stadsontwikkeling. Dit centrum begon te werken begin '98 en heeft zich, in het kader van het overgangsbeleidsplan 96-97 voornamelijk toegelegd op de voorbereiding van het actieplan 97-99. In '97 zagen 2 actieplannen het licht: een actieplan '97 waarin projecten goedgekeurd werden tot eind '97, een actieplan '98 waarin deze projecten hernomen werden en aangevuld met nieuwe projecten.

In januari werden per afgebakende territoriale zone informatiesessies georganiseerd.

Via een lid van de SIF-stuurgroep stond RisoBrussel onrechtstreeks in voor de organisatie van dergelijke sessie in de zone binnenstad – Noordwijk – Laken.

Intern werd van gedachte gewisseld over de rol van RisoBrussel in het SIF-fonds (cfr. de nota “Het Sociaal Impulsfonds ook in Brussel”). In de marge daarvan werd literatuuronderzoek verricht rond de notie netwerkontwikkeling (cfr. de nota Beleidsnetwerken: van eigenbelangen naar gedeelde belangen). Deze nota werd besproken in het Riso-overleg en de Algemene Vergadering. Het nut daarvan was tweéérlei: (1) meer inzicht in het begrip en de realiteit(en) die het dekt; (2) aanzet voor positiebepaling van het opbouwwerk binnen beleidsnetwerken.

In november vond een eerste officieel contact plaats tussen het Centrum en koepelorganisaties uit het Brusselse werkveld. Op grond van de voorbereiding van deze vergadering en op grond van een lezing van de evaluatie van het actieplan '97 werd de mogelijke rol van RisoBrussel in het

Sociaal Impulsfonds verder verfijnd. Vanuit de Riso-filosofie, die haar referentiepunt legt noch bij de overheden, noch bij de voorzieningen, maar bij de doelgroepen en hun concreet ervaren noden¹ bestaat de eerste opdracht van opbouwwerk-projecten uit ondersteuning van bewonersbelangen via wijkbetrokken projecten. Anderzijds heeft RisoBrussel, via haar werking, deskundigheid verworven op vlak van wijkanalyse en projectmanagement (doelbepaling, fasering, etc...). Hieruit vloeit voort:

- opbouwwerkprojecten schakelen zich in in het netwerk van SIF projecten in de zones waarin ze werkzaam zijn;
- de opbouwwerker is geen wijkmanager noch netwerkontwikkelaar;
- een opbouwwerker heeft wel een belangrijke functie bij het tot stand komen en evalueren van zonale programma's: nl. het verdisconteren van bewonersbelangen in deze programma's. Dit blijft echter moeilijk zolang een zonaal programma slechts een bundeling blijft van losse projecten van instellingen binnen de zones;
- RisoBrussel is bereid haar know-how op vlak van projectmanagement door te geven aan SIF-projectwers.

Memorandum Brigitte Grouwels

Halfweg 1997 volgde Brigitte Grouwels An Van Asbroeck op als Minister van Brusselse Aangelegenheden en Gelijke Kansen. Naar aanleiding van deze machtswissel bezorgde RisoBrussel haar een memorandum. Hierin werd in een viertal punten aandacht gevraagd voor de bekommernissen van het instituut: de uitbreiding van het personeelsbestand; een definitieve regeling voor het subsidiebedrag dat door de VGC in uitvoering van vroegere verbintenissen met de provincie, jaarlijks wordt uitgekeerd; een regeling voor buurtgerichte initiatieven; steun bij onderhandelingen met Gewest en gemeentes. Daarnaast werden een aantal algemene punten onder de aandacht gebracht: een gelijkwaardige behandeling van Brussel t.o.v. Vlaanderen in het kader van het SIF-fonds; meer overleg op beleidsniveau m.b.t. specifieke Brusselse luiken bij de opmaak van nieuwe decreten; een structureel gewaarborgde plaats en rol van het particulier initiatief (Het Middenveld) bij initiatieven van de Vlaamse en federale overheden naar de lokale overheden toe (cfr. SIF/veiligheids- en samenwerkingscontracten).

Naar een wenselijk personeelskader voor het opbouwwerk

Viboso deed een vingeroefening rond wat het zou betekenen voor het personeelskader van de verschillende Riso's, mocht het budget verhoogd worden met 50 miljoen. Voor RisoBrussel gaf deze verhoging een uitbreiding van het personeelskader met 2 formatieplaatsen te zien. Het surplus formatieplaatsen werd berekend met een verdeelsleutel: o.g.v. het aantal bewoners van kansarme buurten. Er werden evenwel andere normen gehanteerd voor Brussel in vergelijking met steden als Gent en Antwerpen (1 formatieplaats op 5.000 bewoners voor de Vlaamse steden, 1 op 30.000 voor Brussel). RisoBrussel vond deze norm voor Brussel onbillijk en een onderschatting van de verantwoordelijkheid van Vlaanderen voor Brussel. Er werd gepleit voor een objectiever en evenwichtiger ijking van de verhouding formatieplaats/inwonersaantal voor Brussel. Afgezien daarvan beantwoordt de uitbreiding van 2 personeelsleden aan een realistische vraag en werd reeds door RisoBrussel als dusdanig geformuleerd, echter niet op grond van bevolkingsnormen maar van een organisatorisch zinnige werking in de opbouwwerkgebieden.

Jole Louwagie & Alain Storme

¹ Viboso, *Bouwen aan de lokale samenleving. Een visie op de toekomst van het opbouwwerk*. Brussel, idem, 1996, p.19

Berichten

Congresboek "Meer kansen voor vrouwen"

* *Laaggeschoolde vrouwen op de arbeidsmarkt: erop of eronder?*

* *Naar een kwalitatieve, financieel toegankelijke gezondheidszorg voor vrouwen.*

In onze samenleving tekenen zich een aantal nieuwe breuklijnen van sociale ongelijkheid af. Het proces van dualisering komt zeer duidelijk tot uiting in de structurele uitsluiting van laaggeschoolden op de arbeidsmarkt. Er zijn geen jobs meer voor laaggeschoolden. Vrouwen zijn één van de risicogroepen die steeds meer het slachtoffer worden van deze nieuwe sociale kwestie en we merken hierbij een verschuiving naar steeds jongere en laaggeschoolde vrouwen.

In het congresboek "Meer kansen voor Vrouwen" belicht Mark Elchardus de uitdaging van deze nieuwe sociale ongelijkheid. En, op basis van het origineel onderzoek van Fons Leroy waarvan de resultaten eveneens in het congresboek terug te vinden zijn, blijkt ondermeer dat de inspanningen om de tewerkstellingskansen van vrouwen, en in het bijzonder van laaggeschoolde vrouwen te verbeteren, niet echt bijdragen tot een kwalitatieve verbetering van hun arbeidsmarktpositie.

Zo komen vrouwen in de nieuwe beleidsinitiatieven, zoals sociale economieprojecten, het werkervaringsplan, de sociale werkplaatsen,... opvallend minder aan bod.

---

vzw Welzijnszorg zoekt projecten die werken rond armoede en gezondheid!

Met haar volgende najaarscampagne wil Welzijnszorg aandacht vragen voor de thematiek van "armoede en gezondheid".

In vele arme gezinnen wordt er bespaard op geneeskundige zorgen omdat dit veel geld kost. Nochtans zijn gezondheidszorgen een basisrecht. Besparen op gezondheidszorgen versterkt de vicieuze cirkel van de armoede met als gevolg meer school- en werkverzuim, duurdere gezondheidskosten op langere termijn,... Welzijnszorg wil aandacht vragen voor deze thematiek en de sociale ongelijkheid op vlak van gezondheid(szorgen) doorbreken.

Deze structurele uitsluiting van vrouwen op de arbeidsmarkt brengt een reeks van uitsluitingsprocessen op gang die ook hun weerslag hebben op de gezondheidszorg voor vrouwen. De besparingen in de ziekteverzekering vormen een bedreiging voor de toegankelijkheid van de gezondheidszorg voor een groeiende groep mensen en in het bijzonder laaggeschoolde vrouwen.

In het tweede deel van het congresboek "Meer aandacht voor vrouwen in de reguliere gezondheidszorg" belicht een literatuurstudie de nood aan een kwalitatieve, financieel vrouwvriendelijke gezondheidszorg. Daarbij aansluitend worden de onderzoeksresultaten weergegeven van het gezondheidszorgconsumptiegedrag bij Svv-leden. In het derde luik bespreken we via de emancipatorische werking van de Preventieve Zorgcentra met kansarme gezinnen, een aantal vernieuwende groepsgerichte methodieken op het vlak van gezondheidsbevordering van laaggeschoolde vrouwen.

Tenslotte worden in het derde deel een aantal concrete beleidsvoorstellen uitgetekend die nieuwe perspectieven openen op het vlak van tewerkstelling en gezondheidszorg voor vrouwen.

Vrouwenbeweging van de Socialistische mutualiteiten - Svv,
Sint Jansstraat 32-38, 1000 Brussel.

In de najaarscampagne wil Welzijnszorg een financiële steun verlenen aan projecten die werken met (kans)armen en projecten die zelf een financiële nood hebben.

De voorkeur van Welzijnszorg gaat uit naar initiatieven die actief zijn op het vlak van armoede en gezondheidszorgen en zo werken aan structurele kansen om arme mensen te helpen hun armoede te doorbreken.

Criteria en aanvraagformulieren kunnen gevraagd worden bij/en moeten ingevuld teruggestuurd worden tegen uiterlijk 31 maart 1998 naar:
Projectencommissie WELZIJNSZORG Brussel,
Grootsermentstraat 10 bus 1, 1000 Brussel,
Tel en fax: (02) 512 24 86

Werken met de Dip-methode

Toepassingen in het opbouwwerk en het migrantenwerk

Het Samenlevingsopbouw-Cahier is opgebouwd rond positieve en negatieve bevindingen van het werken met de Dip-methode in het opbouwwerk en het migrantenwerk. Praktijkverhalen met de 'Doelgerichte InterventiePlanningsmethode' staan centraal. De lezer krijgt daardoor een goed zicht op de mogelijkheden en beperkingen van deze methode die ontwikkeld is in de ontwikkelings-samenwerking. De methode is ontwikkeld om de planning, uitvoering en evaluatie van projecten beter te kunnen begeleiden en opvolgen. De methode wil ook een antwoord bieden op de vaststelling dat projecten vaak voor doelgroepen worden gerealiseerd maar niet met hen.

Het Cahier telt zeven bijdragen.

Als inleiding schetst Luc Verbeke een aantal evoluties in het opbouwwerk en geeft hij een aantal bedenkingen bij de plaats van de Dip-methode in het opbouwwerk. Daarna beschrijft Liesbeth Smeijers op welke manier zij de methode hanteerde in het kader van wijkontwikkeling in Hasselt. Een volgend artikel verhaalt over de opmaak van een

analyse met behulp van de Dip-methode. Die analyse door bewoners kwam er in samenwerking met het buurt- en opbouwwerk nadat de bewoners van Antwerpen-Noord signaleerden dat ze zich niet meer echt veilig voelden in hun buurt. Ann Donné vertelt daarna over de aanpak van opvoedingsproblemen van Turkse kinderen en dit met betrokkenheid van diverse instanties. In een gesprek gaan Carla Laureys en enkele projectdeelnemers dieper in op hoe het project 'De Krik' de leef situatie van alleenstaande moeders tracht te verbeteren en hiervoor o.a. de Dip-methode gebruikt. Greet Stryckers beschrijft hoe het Provinciaal Integratiecentrum in Limburg onder meer met de Dip-methode werkte om een nieuw meerjarenplan op te stellen. Tenslotte geeft Bob Peeters een aantal kritische bedenkingen bij de toepassing van de Dip-methode.

Het Cahier telt 68 pagina's en kost 350 Bef. Telefonisch, schriftelijk of via fax bestellen kan op het secretariaat van VIBOSO bij Chantal Van Broeckhoven, tel. 02/201.05.65, fax. 02/201.05.14, VIBOSO, Vooruitgangstraat 323, 1030 Brussel, E-mail: viboso@skynet.be

Naar een levende stad

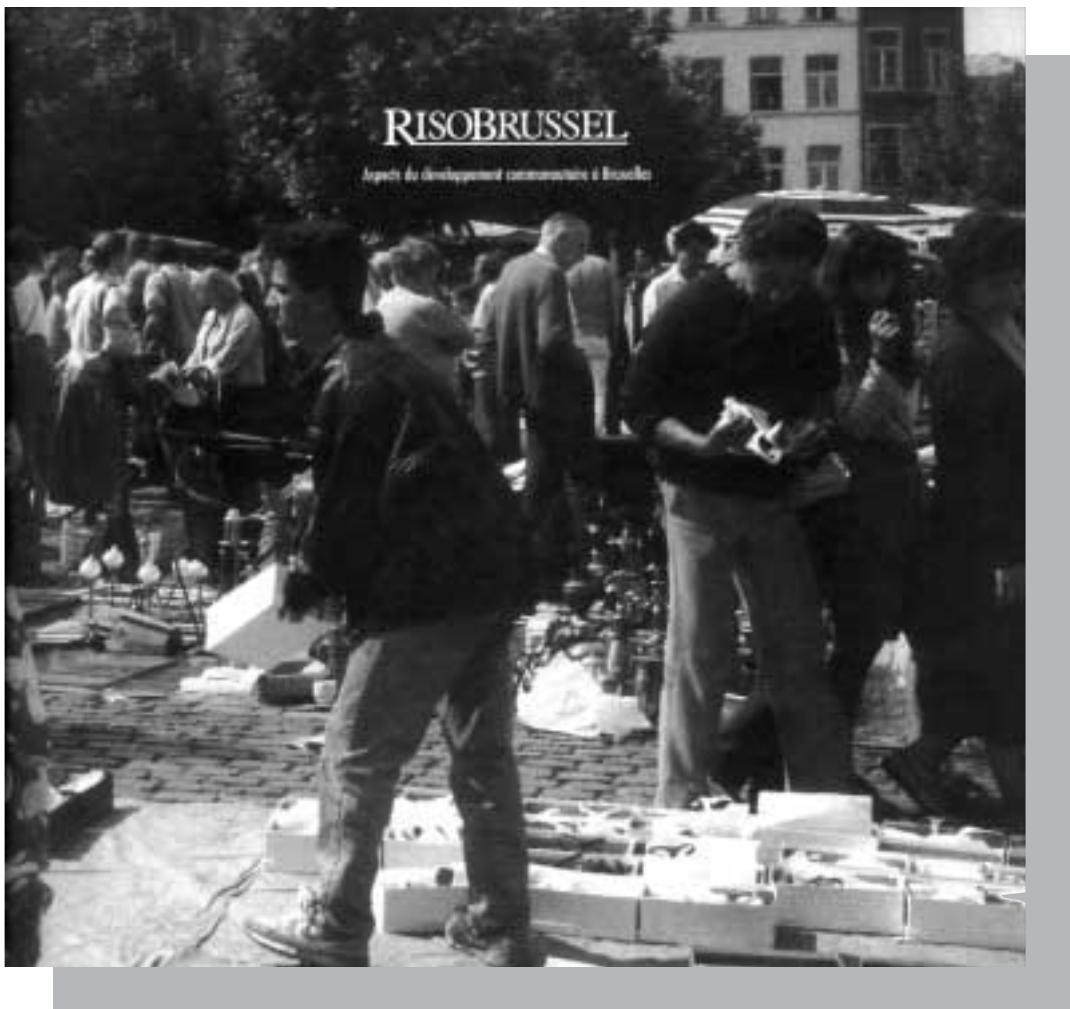
Het boek "Naar een levende stad" laat de stad zien als een bron van creativiteit, sociale en politieke vernieuwing. De reportage met exemplarische (buitenlandse) voorbeelden tonen aan dat ze haar veerkracht terugwint. In de praktijkverhalen is telkens een andere invalshoek gekozen, zoals cultuur als hefboom voor wijkontwikkeling in Kopenhagen, de herbestemming van oud industrieel patrimonium in Rijssel, de bestuurlijke en sociale vernieuwing in Haarlem, een jeugdcentrum als hoeksteen van de heropbouw van Kaapverdische wijk in Lissabon, en decentralisatie in Barcelona. De buitenlandse reportages worden afgewisseld met artikelen over het stedelijke beleid in Vlaanderen en Brussel.

Dit congresboek, dat is gepubliceerd naar aanleiding van het Europees Forum op vrijdag 9 januari 1998, besteedt ook aandacht aan het stedelijke beleid van de Europese Unie en aan Europese netwerken voor stedelijke gebieden. Alle geschetste voorbeelden gaan uit van de

kracht van de stad. Een rode draad in de verhalen is de bewonersbetrokkenheid en -participatie.

Leo Peeters, de Minister bevoegd voor het stedelijke beleid, ervaart dat de Vlaamse steden en gemeenten niet bij de pakken blijven zitten. De balans van twee jaar stedelijk beleid noemt hij positief. "Steden investeren doelbewuster in achtergestelde buurten. Ze mobiliseren meer mensen en middelen voor projecten van huisvesting, welzijn, herinrichting van straten en pleinen, wijkcultuur en lokale werkgelegenheid. Het op elkaar afstemmen van de plannen en activiteiten blijft een knelpunt. De geïntegreerde aanpak en de participatie van de betrokken bevolkingsgroepen zijn nog niet echt ingeburgerd. In het congresboek 'Naar een levende stad' komen precies die aspecten uitgebreid aan bod."

'Naar een levende stad' (red. Gerard Hautekeur) telt 200 blz. en kost 1.450 frank. Het is verkrijgbaar bij vzw De Wakkere Burger, Liedtstraat 27-29, 1030 Brussel, tel. (02) 240 95 25 of fax (02) 242 26 10

RisoBrussel

Aspects du développement communautaire à Bruxelles

Nederlandstalige en Franstalige organisaties worden in de Brusselse wijken met dezelfde problemen geconfronteerd. Men zou er dus mogen vanuit gaan dat een gezamenlijke aanpak van deze problemen voor de hand ligt. Behalve de taalbarrière staan niet zelden verschillen in uitgangspunten en methodische aanpak een samenwerking in de weg. Bij samenwerking kunnen deze verschillen zorgen voor misverstanden en verkeerde inschattingen. Onze wens om op een bevattelijke manier de werking van RisoBrussel en de opbouwwerkmethodiek aan Franstalig Brussel voor te stellen, wordt geconcretiseerd in de brochure RisoBrussel. *Aspects du développement communautaire à Bruxelles.*

De brochure, die 38 blz. telt, valt uiteen in twee delen. In het eerste deel wordt stilgestaan bij de organisatie van het opbouwwerk in Vlaanderen/Brussel, bij de maatschappelijke uitgangspunten van het opbouwwerk en bij het opbouwwerk als methodiek voor het aanpakken van problemen in achtergestelde wijken. In het tweede deel worden de huidige Riso-projecten in Brussel (Noordwijk, Begijnhofwijk, Bijstandswijk-/Anneessenswijk), Oud Molenbeek, Anderlecht (Kuregem, Peterbos) en Schaarbeek kort beschreven.

Een Nederlandstalige versie van deze brochure wordt (voorlopig?) niet gepubliceerd. Het meerjarenplan 1997-2001 is nog steeds tegen betaling van verzendingskosten op het Riso-secretariaat te verkrijgen.

Inhoud

Editoriaal	p. 3
Creatief meedenken in Kuregem Toepassing van de Dip-methode binnen het Sociaal Impulsfonds	p. 5
Het project "Meldingspunt" in de Brabantwijk: stand van zaken en vooruitzichten	p. 11
Wildgroei? Hoezo wildgroei? - Plannen in de Noordwijk	p. 17
RisoBrussel in 1997 - Het jaarverslag	p. 21
Berichten	p. 31
RisoBrussel, Aspects du développement communautaire à Bruxelles	p. 33

Colofon

Opbouwwerk Brussel wordt uitgegeven door het Regionaal Instituut voor de Samenlevingsopbouw te Brussel, Antwerpsesteenweg 295, 1000 Brussel, Tel.: (02) 203 34 24, Fax.: (02) 203 50 64

© ® 1997 RISOBRUSSEL

Nr 62 Jaargang 14

Drukkerij: ACCO

Artikels:

Manu Aerden
Johan De Clus
Steven Degraeve
Thierry Goossens
Jole Louwagie
Alain Storme
Tineke Van Heesvelde
Katrien Van Ryssen

Foto's:

Kinder- en jongerenwerking Peterbos
Opbouwwerk Oude Noordwijk
Opbouwwerk Kuregem
Buurtwerk Molenbeek
Wijkpartenariaat Schaarbeek

met medewerking van het
Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
Vlaamse Gemeenschapscommissie

Tekstverwerking:

Kristel Van der Borght

Eindredactie:

Alain Storme

met de steun van het
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

gesubsidieerd door de
Vlaamse Gemeenschap

